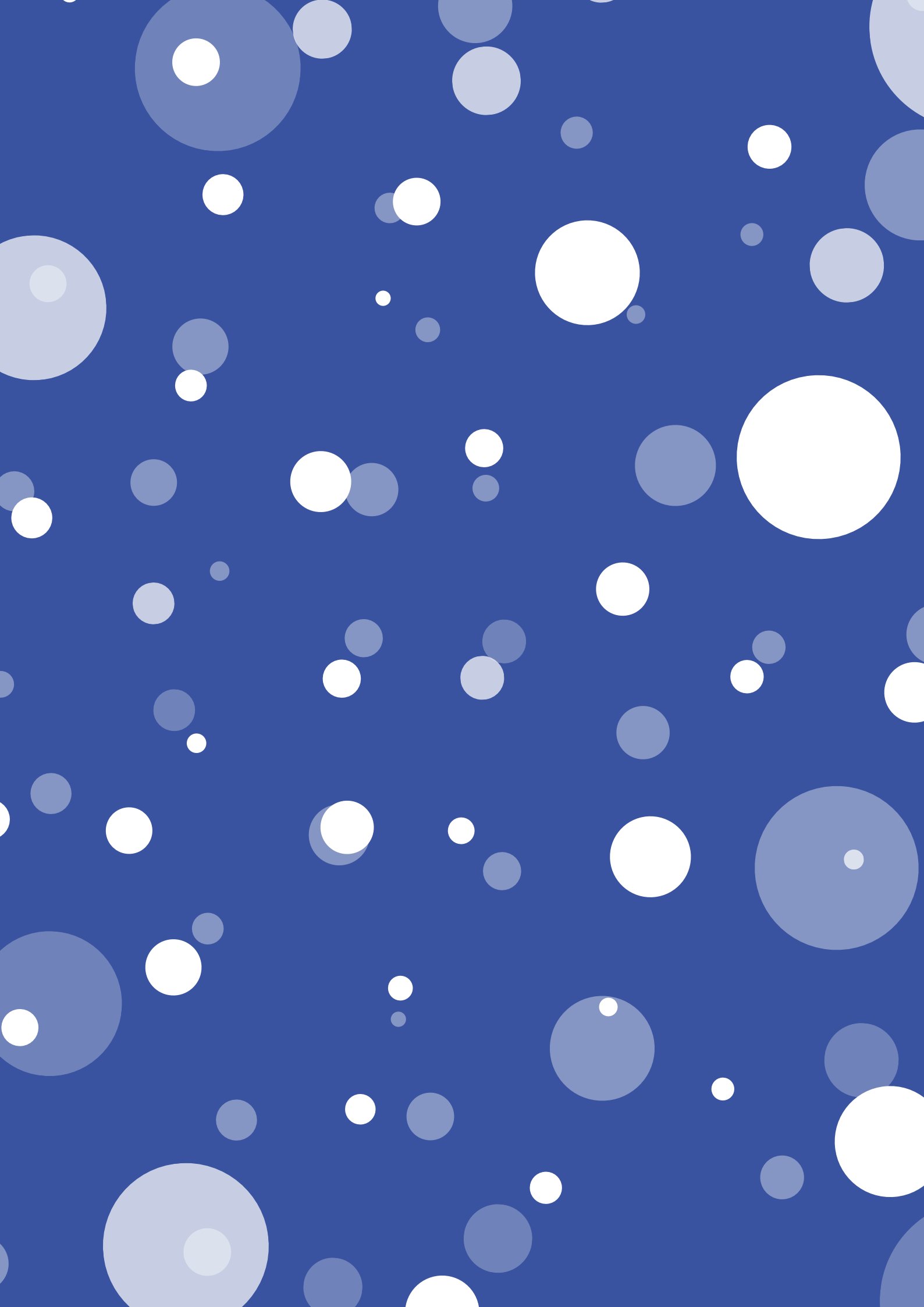

The background features a white field with a dense pattern of yellow circles of varying sizes. On the left side, there are three vertical bars with a gradient: a blue bar, a green bar, and a brown bar. The main title is centered in the upper half of the page.

ANTISEMITISME in het Nederlandse **SOCIALE MEDIA LANDSCHAP**

LONGITUDINALE ANALYSE

2021-24

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
1. Introductie	5
2. Datasets	7
2.1 Methodologische kanttekening: implicaties voor vergelijkend onderzoek	8
2.2 Datasets per jaar	9
2021	9
2022	9
2023	9
2024	10
Talige samenstelling	10
2.3 Vergelijking datasets en platformen 2021–2024	10
3. Toxiciteits-analyse	13
3.1 Toxiciteit gehele dataset	13
3.2 Toxiciteit in berichten met betrekking tot de Joodse gemeenschap	14
3.3 Gemiddeld toxiciteitsniveau	15
3.4 Intersectionaliteit en correlatie	17
3.5 Meest voorkomende scheld- en triggerwoorden	19
4. Netwerkanalyse	23
4.1 Het netwerk	23
4.2 Keywords	24
4.3 Buitenlandse beïnvloeding	26
4.4 Vergelijking 2021–2024	28
5. Topic-analyse	29
5.1 Grote topics	29
Complottheorieën over Joodse wereldmacht: het meest persistente narratief	30
Holocausttrivialisering en -inversie: van vergelijking naar omkering	30
Conflict-gecentreerd antisemitisme: van randverschijnsel naar dominant kader	30
Scheldwoorden, stereotyperingen en dehumanisering	32
5.2 Kleinere topics	32
5.3 Topics typerend voor Nederland	33
5.4 Vergelijking 2021–2024	34

6. Meme-analyse	37
6.1 Terugkerende thema's en narratieven	37
6.2 Symboliek en figuren	39
6.3 Complottheorieën	41
6.4 Geweld en dehumanisering	42
6.5 Antisemitische lectuur	43
6.6 Vergelijking 2021–2024	43
7. Tijdslijn van antisemitisme op sociale media (2021–2024)	45
7.1 Twee fases: pandemie-complot en conflict-gedreven antisemitisme	45
7.2 Fase 1 (2021–2023): complotdenken als gemeenschappelijke taal	46
7.3 Het breukvlak: 7 oktober 2023	47
7.4 Fase 2 (2024): normalisering op een structureel hoger niveau	48
7.5 Overkoepelende conclusies	49
8. Conclusie	51

In deze serie is een **Appendix** beschikbaar met een verklarende lijst aan technische termen en gekende antisemitische termen en complottheorieën. Daarnaast is apart een **Methodologisch Document** beschikbaar dat uitleg geeft bij de gebruikte definities, methodologie en technische aspecten. En tevens een **Technisch Rapport** dat laat zien hoe dit onderzoek is opgebouwd en van welke onderzoeksmethoden en technieken gebruik is gemaakt. We raden aan om deze documenten bij de hand te hebben als u het rapport leest.

Voorwoord

Sinds de oprichting in 1974 zet CIDI zich in voor een zorgvuldig geïnformeerd debat over Israël. Vanaf het begin van de jaren tachtig vormt het monitoren, documenteren en duiden van antisemitisme daarnaast ook een kernonderdeel van ons werk. Dat krijgt onder meer vorm in de jaarlijkse *Monitor Antisemitische Incidenten*, waarin CIDI antisemitische voorvallen in Nederland registreert en analyseert.

Die incidentenregistratie blijft onverminderd noodzakelijk. Tegelijkertijd is de afgelopen jaren steeds duidelijker geworden dat antisemitisme in Nederland niet meer volledig kan worden begrepen zonder de online omgeving daarbij systematisch te betrekken. Sociale media, fora, videoplatformen, chat- en appgroepen en alternatieve online gemeenschappen zijn uitgediend tot plekken waar antisemitische beelden, complottheorieën, scheldwoorden, memes en bedreigingen niet alleen worden verspreid, maar ook worden versterkt, genormaliseerd en verbonden aan actuele maatschappelijke en geopolitieke gebeurtenissen.

De jaren 2021 tot en met 2024 laten zien hoe sterk online antisemitisme meebeweegt met de actualiteit, zonder dat het daartoe beperkt blijft. In 2021 vormden de coronapandemie, vaccinatiebeleid en maatschappelijke polarisatie een belangrijk referentiekader. Oude antisemitische complotten kregen een nieuwe vorm: Joden werden opnieuw afgeschilderd als verborgen macht achter ziekte, crisis en overheidsbeleid. Ook de escalatie tussen Israël en Hamas in mei 2021 leidde tot zichtbare pieken in online antisemitische uitingen.

In 2022 verbreedde het online antisemitische discours zich verder. De oorlog in Oekraïne, discussies over Israël en de Palestijnen, de veroordeling van Feyenoordsupporters wegens een anti-Joodse muurschildering en het inreisverbod voor de Britse complotdenker David Icke vormden actuele aanknopingspunten voor antisemitische narratieven. Daarmee werd opnieuw zichtbaar hoe flexibel antisemitisme zich aanpast aan nieuwe contexten, terwijl dezelfde onderliggende beelden van Joodse macht, manipulatie, ondermijning en schuld blijven terugkeren.

Het jaar 2023 markeerde vervolgens een fundamenteel breukvlak. In de eerste maanden werd het debat mede bepaald door de politieke en maatschappelijke ontwikkelingen in Israël, waaronder de juridische hervormingen en de felle discussies daarover. Vanaf 7 oktober veranderde de context ingrijpend. De terreuraanslagen van Hamas in Israël, de daaropvolgende oorlog en de reacties daarop leidden ook in Nederland tot een forse stijging van antisemitisme, zowel in meldingen van incidenten als in de toon en intensiteit van het publieke en online debat.

In 2024 bleek dat deze stijging geen tijdelijke piek was. Het verhoogde niveau van antisemitisme keerde niet terug naar de oude situatie, maar bestendigde zich. De toon werd grimmiger, explicieter en gewelddadiger. De Jodenjacht op Maccabi-supporters in Amsterdam in november 2024 liet bovendien op schokkende wijze zien hoe online ophitsing, intimidatie en ontmenselijking één op één kunnen doorwerken in concrete dreiging en geweld in de fysieke wereld.

Deze longitudinale analyse brengt die ontwikkeling voor het eerst longitudinaal in kaart over vier opeenvolgende jaren. Op basis van meer dan 105 miljoen berichten van 15 platformen laat het onderzoek zien dat online antisemitisme in Nederland niet alleen omvangrijker is geworden, maar ook harder, internationaler, visueler en structureler. Het percentage antisemitische berichten verdubbelde van 0,5% in 2021 naar 1% in 2023 en 2024. Het gebruik van expliciet antisemitisch jargon vervijfvoudigde, net als het aandeel directe antisemitische geweldsdreigementen. Tegelijkertijd verschoof het discours: waar complotdenken in 2021 dominant was, nam vanaf 2023 anti-Israël- en antizionistische retoriek binnen antisemitische content sterk toe.

De bevindingen maken duidelijk dat online antisemitisme geen losstaand digitaal verschijnsel is. Het vormt een wezenlijk onderdeel van het bredere antisemitische klimaat in Nederland. Online haat beïnvloedt de manier waarop mensen spreken, denken en handelen, en draagt bij aan de normalisering van vijandbeelden die ook offline gevolgen hebben. Tegelijkertijd toont dit onderzoek aan dat antisemitisme beschikt over een

diepgeworteld ideologisch repertoire dat actuele gebeurtenissen telkens opnieuw inzet als brandstof voor al veel langer bestaande complotten, stereotypen en vijandbeelden.

Juist daarom is structurele monitoring noodzakelijk. Alleen door online en offline ontwikkelingen gezamenlijk te volgen, kunnen verschuivingen in aard, intensiteit, verspreiding en radicalisering tijdig worden herkend. CIDI wil dit onderzoek naar online antisemitisme, mede mogelijk gemaakt door financiering van de Nationaal Coördinator

Antisemitismebestrijding (NCAB), daarom blijven voortzetten. Deze longitudinale analyse vormt daarvoor een belangrijke stap: zij laat zien dat antisemitisme niet alleen reageert op crises, maar zich door de jaren heen verdiept, verspreidt en verhardt. Het onderstreept de urgentie van blijvende waakzaamheid, effectieve beleidsaandacht en samenwerking tussen overheid, maatschappelijke organisaties, platforms en onderzoekers.

Naomi Mestrum,
directeur CIDI

1. Introductie

Dit overkoepelend rapport brengt de ontwikkeling van antisemitisme op Nederlandse sociale media in kaart over een aaneengesloten periode van vier jaar: 2021, 2022, 2023 en 2024. De keuze voor een longitudinale blik is niet louter methodologisch: zij is noodzakelijk om te begrijpen hoe antisemitisme zich ontwikkelt en aanpast aan een steeds veranderend maatschappelijk en politiek landschap.

De vier onderzochte jaren omvatten uiteenlopende maar onderling verbonden contexten. In 2021 en 2022 stond het online discours sterk in het teken van de COVID-19-pandemie, die een vruchtbare voedingsbodem bleek voor complotdenken waarbij Joden als vermeende aansturende kracht werden aangewezen. In 2023 voltrok zich het meest ingrijpende kantelpunt van de gehele periode: de Hamas-aanslagen van 7 oktober en het daaropvolgende conflict in Gaza transformeerden het antisemitische online landschap fundamenteel en blijvend. Waar de jaren ervoor werden gekenmerkt door een relatief stabiel achtergrondniveau van complotgericht antisemitisme, markeerde oktober 2023 het begin van een structureel nieuw normaal, dat in 2024 verder consolideerde en zich verdiepte.

Om deze ontwikkelingen systematisch in kaart te brengen is over vier achtereenvolgende jaren een grootschalige, kwantitatieve big data-analyse uitgevoerd op sociale media data van Nederlandse gebruikers, afkomstig van 12 tot 15 platformen per jaar. De analyse maakt gebruik van AI-gestuurde classificatie, topic- en meme-analyse, netwerkanalyse en tijdslijn-detectie om zowel de kwantitatieve omvang als de verspreidingspatronen en thematische structuren van antisemitische discoursen te onderzoeken. In totaal werden over de vier meetjaren meer dan 105 miljoen berichten geanalyseerd, waarvan 601.088 als antisemitisch werden geclassificeerd (0,57%).

Een belangrijke methodologische kanttekening is dat de dataverzamelings-methodologie gedurende de onderzoeksperiode significant is geëvolueerd: van grotendeels retrospectieve reconstructie in 2021 en 2022 naar systematische realtime-verzameling in 2024. Waar longitudinale vergelijkingen worden gemaakt, zijn de datasets geharmoniseerd om valide conclusies te waarborgen. Hoofdstuk 2 licht deze methodologische aspecten uitgebreid toe.

In dit rapport wordt een breed longitudinaal overzicht geboden van antisemitisme op Nederlandse sociale media over de periode 2021–2024. Hoofdstuk 2 geeft uitleg bij de onderzochte data en de methodologische kanttekeningen. Hoofdstukken 3 tot en met 7 presenteren de resultaten van de analyse. Dit omvat een toxiciteitsanalyse, waarin de hoeveelheid, ernst en verdeling van toxiciteit over de vier jaren wordt onderzocht, een netwerkanalyse, die de verspreiding van antisemitische content en de structurele rol van centrale verspreiders in kaart brengt, een topicanalyse, waarin de belangrijkste antisemitische thema's, narratieven en hun evolutie over de jaren worden geïdentificeerd en gecontextualiseerd, een meme-analyse, gericht op de visuele dimensie van antisemitisch discours, en een tijdslijnanalyse, waarin de temporele ontwikkeling van antisemitische content wordt gevolgd om pieken, kantelpunten en structurele verschuivingen te detecteren. Aanvullend zijn een methodologisch document, een technisch rapport en een appendix beschikbaar die uitleg geven bij gebruikte terminologie, definities en technische aspecten.

De resultaten schetsen een verontrustend beeld van escalatie en structurele verharding. Het absolute aantal antisemitische berichten is in de periode 2023-2024 verdubbeld ten opzichte van 2021-2022. De thematische samenstelling verschoof fundamenteel: van complotgericht antisemitisme als dominant kader in 2021 en 2022, naar een nieuw evenwicht waarbij conflict-gecentreerd antisemitisme (direct verweven met het Israëlisch-Palestijns conflict) inmiddels meer dan twee vijfde van alle antisemitische uitingen omvat. Het taalgebruik is aanzienlijk verhard, met een verviervoudiging van het aandeel berichten met expliciet antisemitisch jargon tussen 2021 en 2023, en een verdubbeling van het absolute aantal directe geweldsdreigementen in 2024 ten opzichte van 2023. Buitenlandse beïnvloeding van het Nederlandse

antisemitische discourse, beperkt in 2021 en 2022, is in 2024 uitgegroeid tot een structurele factor (op Twitter/X). Deze ontwikkelingen samen onderstrepen dat online antisemitisme in Nederland geen conjunctureel maar een structureel en diepgeworteld fenomeen is, dat voortdurende aandacht, monitoring en een gerichte maatschappelijke respons vereist.

2. Datasets

Voor alle 4 de onderzoeken naar antisemitisme in het Nederlandse sociale medialandschap werd een uitgebreide dataverzameling opgezet van 12 tot 15 verschillende platformen (sommige platformen werden pas in latere jaren toegevoegd). Dit omvatte zowel VLOPs¹ (Twitter/X, Facebook, Instagram, TikTok, YouTube en Reddit), als fringe media (4chan², Telegram en 9gag³) en lokale Nederlandse platformen (Marokko.nl⁴, GeenStijl en Dumpert⁵, Soyzeilig⁶, Bkcbx⁷ en een collectie van diverse Nederlandstalige alternatieve Wordpress websites⁸). Van bijna alle platformen werd zowel

volledig willekeurige data verzameld als data verzameld op basis van op voorhand geselecteerde keywords (zowel neutrale als toxische keywords⁹). De dataverzameling richtte zich uitsluitend op publiek geposte inhoud. Berichten uit privé-groepen en -chats werden niet verzameld. De geografische locatie werd afgebakend aan de hand van metadata (gebruikers die hun locatie publiek maken) of de automatische detectie van de Nederlandse taal. Dit houdt in dat ook een deel Engelstalige berichten gepost door Nederlandse gebruikers is meegenomen. Andere talen zijn in dit onderzoek buiten beschouwing gelaten¹⁰. Daarnaast houden we rekening met de beperking dat een klein deel van de Nederlandstalige berichten mogelijk afkomstig is van Nederlandstalige gebruikers buiten Nederland. In dit hoofdstuk bekijken we de samenstelling van de verzamelde data op basis van platform en taal¹¹.

In dit hoofdstuk worden de datasets van elk meetjaar afzonderlijk beschreven, waarna een vergelijkende analyse volgt. Bijzondere aandacht gaat uit naar een fundamentele methodologische verschuiving halverwege de onderzochte periode, die directe implicaties heeft voor de longitudinale vergelijkbaarheid van de bevindingen.

¹Very Large Online Platforms: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/dsa-vlops>

²4chan is een website waar gebruikers volledig anoniem en zonder moderatie berichten kunnen delen. Het platform staat bekend om de verspreiding van extreem haatdragende, gewelddadige en mogelijk radicaliserende content.

³9gag is een platform dat zich richt op het delen van memes en korte video's. Het heeft een beperkte moderatie en staat bekend om zijn soms controversiële en aanstootgevende humor, die vaak grenst aan extremistische inhoud.

⁴Marokko.nl is een forum dat oorspronkelijk gericht is op jongeren met een Marokkaans-Nederlandse achtergrond. Het platform functioneert als een online gemeenschap waar thema's zoals actualiteit, cultuur en dagelijks leven worden besproken. Het forum heeft door de jaren heen kritiek gekregen, omdat in sommige discussies discriminerende, seksistische en polariserende uitingen te vinden zijn.

⁵Geenstijl en Dumpert zijn aan elkaar gelieerde, Nederlandse blogs met commentaarsecties. Ze staan bekend om hun provocerende en veelal polariserende toon en minieme moderatie.

⁶Soyzeilig is een Nederlands imageboard dat qua structuur en functionaliteit vergelijkbaar is met 4chan. Het platform werd in 2023 opgericht en hanteert een model van minimale moderatie waarbij gebruikers anoniem kunnen posten. Net als zijn internationale equivalent kenmerkt Soyzeilig zich door de verspreiding van extreem problematische en potentieel radicaliserende content.

⁷Bkcbx is een Nederlands mediaplatform dat zich profileert als alternatief nieuws- en opiniekanaal. Het richt zich sterk op maatschappelijk en politiek debat en staat bekend om zijn kritische houding tegenover gevestigde media, overheid en instituties. Het platform biedt artikelen, video's en discussies, en trekt een publiek dat geïnteresseerd is in alternatieve perspectieven. Moderatie is beperkt, waardoor in de reacties ook polariserende en soms complottheoretische standpunten voorkomen.

⁸Hierbij gaat het om een reeks van kleinere, Nederlandse blog- en

nieuwssites, veelal gepubliceerd via de software Wordpress: <https://nl.wikipedia.org/wiki/WordPress>. Deze sites bieden een alternatieve kijk op de actualiteit. Hierbij kan het gaan om onderbelichte topics en andere perspectieven. Alternatieve media staat echter veelal bekend om de verspreiding van mis- en desinformatie en complottheorieën, zowel in nieuwsartikelen en blogposts als in commentsecties. Voorbeelden van dergelijke sites zijn NineForNews en Cafe Weltschmerz.

⁹Met toxisch bedoelen we alle content die op enigerlei wijze problematisch is, zoals o.a. haatspraak, bedreigingen en desinformatie. Een voorbeeld van een neutraal keyword is "joden". Een voorbeeld van een toxisch keyword is "kankerjoden".

¹⁰Dit, omdat met name Engels de voertaal is online. Dit geldt niet voor andere talen.

¹¹Hierbij moet nogmaals duidelijk gemaakt worden dat het gaat om een steekproef en dus niet alle data gepost door Nederlandse gebruikers. Dat ligt in werkelijkheid veel hoger.

2.1 Methodologische kanttekening: implicaties voor vergelijkend onderzoek

Hoewel de fundamentele dataverzamelingsstrategie, bestaande uit zowel volledig willekeurige steekproeven als keyword-gebaseerde verzameling, consistent is gebleven over de vier onderzochte jaren, heeft de praktische implementatie hiervan een significante methodologische evolutie doorgemaakt die directe consequenties heeft voor de samenstelling en vergelijkbaarheid van de datasets.

In 2021 en 2022 was de dataverzameling grotendeels afhankelijk van het retrospectief ophalen en reconstrueren van historische data. Deze aanpak bracht inherente beperkingen met zich mee: veel platformen bewaren publieke gegevens slechts tijdelijk, oude content wordt regelmatig gemodereerd en verwijderd, historische datasets zijn niet systematisch gearchiveerd, en de toegang tot deze data is vaak technisch en juridisch beperkt. Deze situatie resulteerde in een ongelijke datacapaciteit per platform. Twitter-gegevens waren relatief goed beschikbaar via publieke API's en externe archieven, waardoor omvangrijke datasets konden worden verzameld. Daarentegen waren platforms zoals Facebook, Instagram, YouTube en TikTok aanzienlijk moeilijker toegankelijk voor historische dataverzameling, resulterend in zeer beperkte datasets van deze platformen. Het gevolg was een sterk Twitter-gedomineerde dataset voor de jaren 2021 en 2022.

Vanaf halverwege 2023 werd een fundamentele transitie ingezet naar een meer gestructureerde en systematische real-time dataverzameling. In plaats van te vertrouwen op historische reconstructie, werd data continu verzameld van meerdere platformen tegelijkertijd. Deze methodologische verschuiving maakte het mogelijk om substantieel meer data te verkrijgen van platformen die voorheen ondervetegenwoordigd waren. Het jaar 2023 fungeerde hierbij als overgangsjaar: de eerste helft van het jaar bestond nog grotendeels uit historische dataverzameling volgens het oude model, terwijl de tweede helft profiteerde van de nieuwe systematische aanpak. Dit verklaart de tussenliggende positie van 2023 wat betreft de platformdistributie.

In 2024 werd voor het eerst een volledig jaar aan data verzameld volgens de verbeterde methodologie. Dit resulteerde niet alleen in een substantieel hoger totaalvolume (38,9 miljoen berichten), maar vooral in een fundamenteel andere platformdistributie. In 2021-2022 domineert Twitter/X de datasets, terwijl we in 2024 een veel gebalanceerdere platformdistributie zien. Deze verschuiving weerspiegelt geen verandering in gebruikersgedrag of platformpopulariteit, maar is direct toe te schrijven aan de verbeterde datacapaciteit en systematische verzamelingsmethodologie.

Deze methodologische evolutie heeft belangrijke implicaties voor vergelijkingen over de jaren heen (longitudinale analyses). Verschillende sociale mediaplatformen vertonen structureel verschillende niveaus van problematische content als gevolg van variaties in platformcultuur, moderatiebeleid, gebruikersdemografie en communicatievormen. Twitter/X en fringe platformen zoals 4chan en Telegram kenmerken zich door relatief frequente extreme, haatdragende en antisemitische uitingen, mede door een cultuur van anonimiteit en minimale moderatie. Platforms als Instagram en YouTube daarentegen vertonen structureel lagere percentages van dergelijke problematische content.

Het directe vergelijken van de prevalentie van antisemitisme tussen de jaren zou daarom tot methodologisch incorrecte conclusies kunnen leiden. Een ogenschijnlijke daling in het percentage antisemitische berichten in 2024 ten opzichte van 2021 zou niet noodzakelijkerwijs een daadwerkelijke afname van antisemitisme weerspiegelen, maar zou grotendeels kunnen worden verklaard door de verhoudingsgewijs veel grotere aanwezigheid van structureel neutralere platformen in de meer recente dataset.

Deze methodologische evolutie is niet alleen relevant voor het onderhavige overkoepelende rapport, maar heeft ook de afzonderlijke jaarlijkse rapporten beïnvloed. Doorheen het gehele onderzoekstraject, zowel in de individuele rapporten als in dit vergelijkende rapport, is **consequent rekening gehouden met deze verschuiving in dataverzamelingsmethodologie**. Waar longitudinale vergelijkingen worden gemaakt, zijn de datasets waar nodig **geharmoniseerd** door middel van

gewogen sampling^{12,13}, zodat geobserveerde trends **daadwerkelijk veranderingen in het online discours weerspiegelen** en niet louter een artefact zijn van de gewijzigde datasetssamenstelling.

Het is belangrijk te benadrukken dat deze harmonisatie uitsluitend van toepassing is op specifieke longitudinale vergelijkingen tussen de jaren. Voor andere analytische componenten van dit onderzoek, zoals netwerkanalyse, topicmodellering of analyse van memes, blijven de volledige, ongewogen datasets van 2023 en met name 2024 het meest geschikt, aangezien deze analyses juist profiteren van de verbeterde representativiteit en gediversifieerde platformdekking die de nieuwe methodologie biedt.

2.2 Datasets per jaar

2021

De dataverzameling voor 2021 resulteerde in een dataset van in totaal 29.706.738 berichten afkomstig van twaalf sociale-mediaplatformen. De platformdistributie wordt gekenmerkt door een sterke concentratie: Twitter/X leverde veruit de grootste bijdrage¹⁴ met 27.054.827 berichten. De overige platformen maakten aanzienlijk kleinere volumes uit: GeenStijl (1.446.705), Dumpert (890.245), TikTok (132.832), Marokko.n (88.483), 4chan (56.572), Facebook (11.794), Instagram (7.785), Telegram (6.979), Reddit (5.417), YouTube (3.411) en 9gag (1.688).

2022

De dataverzameling voor 2022 resulteerde in een dataset van in totaal 25.321.810 berichten afkomstig van dertien sociale-mediaplatformen. Twitter/X bleef ook in 2022 de grootste bron met 22.974.020

berichten. De overige platformen genereerden aanzienlijk kleinere volumes: GeenStijl (1.123.726), Dumpert (821.480), TikTok (231.067), Marokko.nl (57.336), 4plebs (55.974), 9gag (14.122), Facebook (10.066), Instagram (9.622), Reddit (8.475), Telegram (7.922), YouTube (5.132) en Blckbx (2.864). Nieuw in de dataset van 2022 was het Nederlandse platform Blckbx, dat met ruim 2.800 berichten voor het eerst zichtbaar werd. Blckbx werd opgericht in november 2020 en heeft sindsdien als alternatief nieuwskanaal aan populariteit gewonnen¹⁵.

2023

De dataverzameling voor 2023 resulteerde in een dataset van in totaal 11.675.271 berichten afkomstig van vijftien sociale-mediaplatformen. Twitter/X leverde 7.120.830 berichten; de overige platformen: Facebook (1.532.064), GeenStijl (1.164.539), Dumpert (750.644), TikTok (487.215), Alternatieve media kanalen (WordPress-blogs, 238.670), YouTube (220.288), 4chan (57.191), Marokko.nl (40.894), Instagram (26.798), Reddit (22.757), Telegram (7.647), Blckbx (4.208), 9gag (3.251) en Soyzellig (1.122).

Het totale volume van 11,7 miljoen berichten is aanzienlijk lager dan in voorgaande jaren. Deze afname wordt voornamelijk verklaard door de drastische veranderingen in de toegankelijkheid van Twitter-data: waar in 2021 nog 27,1 miljoen berichten van dit platform werden verzameld en in 2022 23 miljoen, daalde dit in 2023 naar 7,1 miljoen berichten. Deze scherpe daling is grotendeels toe te schrijven aan de ingrijpende wijzigingen in het API-beleid van Twitter/X, waardoor de kosten voor datatoegang exponentieel stegen en onderzoekers naar alternatieve verzamelingsmethoden moesten zoeken¹⁶.

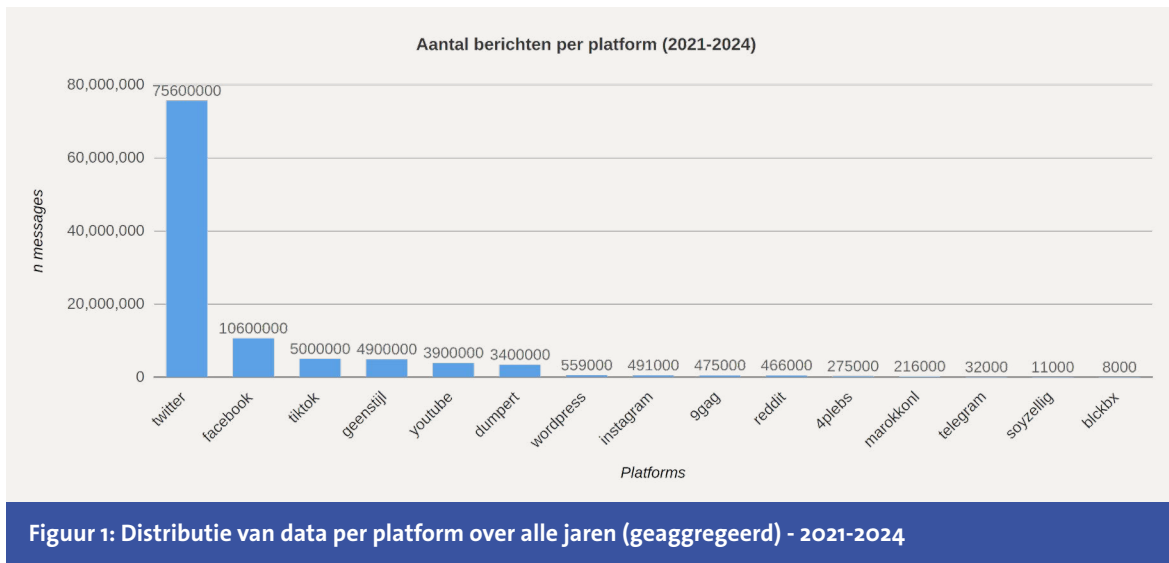
¹² <https://plainsignal.com/glossary/data-normalization>

¹³ <https://datascientyst.com/pandas-random-sampling-stratified-and-weighted/>

¹⁴ Dit is in eerste instantie te verklaren doordat, zoals uitgelegd in de introductie, we in dit onderzoek naar historische data kijken welke niet evenredig bewaard blijft over alle platformen. Twitter-gegevens blijven zeer goed beschikbaar via publieke API's en archieven, in tegenstelling tot bijvoorbeeld Facebook en Instagram data. Twitter/X heeft als het ware een archief-functie. Daarnaast is de Nederlandse activiteit op Twitter/X zeer hoog (het platform is bijvoorbeeld veel minder populair in Oost-Europese landen of zelfs Frankrijk). Onderzoek van Semicast toonde in 2012 al aan dat Nederlanders de meest actieve Twitteraars ter wereld zijn: <https://www.webpronews.com/netherlands-twitter-activity/>

¹⁵ Blckbx is een Nederlands mediaplatform dat zich profileert als alternatief nieuws- en opiniekanaal. Het richt zich sterk op maatschappelijk en politiek debat en staat bekend om zijn kritische houding tegenover gevestigde media, overheid en instituties. Het platform biedt artikelen, video's en discussies, en trekt een publiek dat geïnteresseerd is in alternatieve perspectieven. Moderatie is beperkt, waardoor in de reacties ook polariserende en soms complottheoretische standpunten voorkomen.

¹⁶ <https://mashable.com/article/twitter-elon-musk-paid-enterprise-api-access-pricing>

Twee nieuwe platformen werden in 2023 bijgevoegd. Ten eerste werd een set van uiteenlopende Nederlandse alternatieve media kanalen toegevoegd aan de dataset (WordPress-blogs). Deze sites, waarvan er veel opkwamen tijdens de COVID-19-pandemie, droegen gezamenlijk meer dan 238.000 berichten en blogposts bij, en vertegenwoordigen een groeiend ecosysteem van alternatieve informatiekkanalen dat potentieel bijdraagt aan de verspreiding van mis- en desinformatie en complottheorieën¹⁷. Ten tweede verscheen eind 2023 Soyzellig in de dataset: een lokaal Nederlands equivalent van 4chan met ruim 1.100 berichten¹⁸.

¹⁷ Hierbij gaat het om een reeks van kleinere, Nederlandse blog- en nieuwssites, veelal gepubliceerd via de software Wordpress: <https://nl.wikipedia.org/wiki/WordPress>. Deze sites bieden een alternatieve kijk op de actualiteit. Hierbij kan het gaan om onderbelichte topics en andere perspectieven. Alternatieve media staat echter veelal bekend om de verspreiding van mis- en desinformatie en complottheorieën, zowel in nieuwsartikelen en blogposts als in commentssecties. Voorbeelden van dergelijke sites zijn NineForNews en Cafe Weltschmerz.

¹⁸ Soyzellig is een Nederlands imageboard dat qua structuur en functionaliteit vergelijkbaar is met 4chan. Het platform werd in 2023 opgericht en hanteert een model van minimale moderatie waarbij gebruikers anoniem kunnen posten. Net als zijn internationale equivalent kenmerkt Soyzellig zich door de verspreiding van extreem problematische en potentieel radicaliserende content.

2024

De dataverzameling voor 2024 resulteerde in een dataset van in totaal 38.931.218 berichten afkomstig van vijftien sociale-mediaplatformen; de omvangrijkste en meest representatieve dataset van de vier meetjaren. Twitter/X leverde 18.172.264 berichten; Facebook (9.037.428), TikTok (4.188.429), YouTube (3.664.212), GeenStijl (1.265.106), Dumpert (794.383), Instagram (446.859), Reddit (437.490), 9gag (434.169), WordPress-sites (320.039), 4chan (125.197), Marokko.nl (26.689), Soyzellig (9.741), Telegram (7.834) en Blckbx (3.683).

Talige samenstelling

Over de vier meetjaren heen is een verschuiving zichtbaar in de talige samenstelling van de datasets. In 2021 en 2022 was slechts 0,2% à 0,3% van de verzamelde berichten Engelstalig; in 2023 steeg dit naar 0,8% en in 2024 naar meer dan 2%. Deze toename weerspiegelt grotendeels de eerder beschreven methodologische verschuiving in dataverzameling. Doordat in 2023 en met name in 2024 substantieel meer data werd verzameld van platformen waar hoofdzakelijk in het Engels wordt gecommuniceerd (zoals bijvoorbeeld 4chan en 9gag) nam het aandeel Engelstalige berichten in de totale dataset navenant toe.

2.3 Vergelijking datasets en platformen 2021–2024

Zoals uiteengezet in paragraaf 2.1 heeft de evolutie in dataverzamelings-methodologie de samenstelling van de datasets over de jaren heen aanzienlijk beïnvloed. De in deze paragraaf besproken ontwikkelingen

zijn dan ook uitsluitend die patronen en trends die niet kunnen worden toegeschreven aan deze methodologische verschuiving, maar wijzen op structurele veranderingen in het Nederlandse sociale medialandschap zelf. Waar nodig zijn datasets geharmoniseerd om valide vergelijkingen mogelijk te maken.

Een van de meest consistente ontwikkelingen over de gehele periode is de gestage teruggang van Marokko.nl: van bijna 90.000 berichten in 2021 via respectievelijk 57.000 en 41.000 in 2022 en 2023 naar slechts 25.000 berichten in 2024. Deze ononderbroken daling over vier opeenvolgende jaren suggereert een structurele verschuiving van gebruikers naar andere platformen, vermoedelijk als gevolg van de toenemende dominantie van mainstream sociale media. Opvallend stabiel daarentegen zijn de lokale Nederlandse platformen GeenStijl en Dumpert, die gezamenlijk gedurende de gehele onderzoeksperiode ruim 1,5 miljoen berichten per jaar genereerden. Dit bevestigt hun rol als duurzame ankerpunten van het Nederlandse online discours.

Een meer verontrustende ontwikkeling doet zich voor in het segment van de zogenoemde fringe platformen. De Nederlandse aanwezigheid op 4chan bleef tussen 2021 en 2023 relatief stabiel op circa 56.000 à 57.000 berichten per jaar, maar verdubbelde in 2024 naar ruim 125.000. Hoewel een deel van deze groei kan worden toegeschreven aan verbeterde

datacollectie, duiden de consistente aanwezigheid over alle vier de meetjaren (ook in de perioden van historische dataverzameling) en het sterk versnelde groeiprofiel in 2024 op een structurele verdieping van de Nederlandse betrokkenheid bij dit platform. Tegelijkertijd groeide Soyzellig, dat eind 2023 werd opgericht als een lokaal Nederlands equivalent van 4chan, in zijn eerste volledige operationele jaar explosief van 1.100 naar bijna 10.000 berichten. Gezien de gebleken associatie van deze platformen met ernstige haatdragende content, extremisme en radicalisering, en de aanwijzingen dat met name jongeren er actief zijn¹⁹, is deze gecombineerde ontwikkeling bijzonder verontrustend.

Ten slotte toont ook het ecosysteem van Nederlandse alternatieve mediakanalen een opwaartse lijn, met een stijging van 239.000 berichten in 2023 naar 320.000 in 2024. Deze toename onderstreept de aanhoudende populariteit van het alternatieve informatielandschap dat tijdens de COVID-19-pandemie opkwam en sindsdien verder is geconsolideerd. De structurele verschuiving in mediaconsumptie die hieruit spreekt, brengt potentiële risico's met zich mee voor de verspreiding van mis- en desinformatie en complottheorieën.

¹⁹ Analyse op basis van de Flesch Reading Ease indiceert dat met name jongeren actief zijn op 4chan (zie appendix 8)

3. Toxiciteits-analyse

Om de aanwezigheid van antisemitisme in de verzamelde data te onderzoeken, is gebruikgemaakt van het toxiciteitsalgoritme in combinatie met de gespecialiseerde antisemitisme classifier, beide in-house ontwikkeld²⁰. Deze AI-modellen stellen ons in staat om op systematische wijze onderscheid te maken tussen neutrale berichten, berichten die antisemitische inhoud bevatten en sub- en aanverwante categorieën van antisemitisme. In dit hoofdstuk analyseren we de ontwikkelingen over de vier onderzochte jaren heen, aan de hand van de volgende paragrafen: de toxiciteit in de gehele dataset, de toxiciteit in berichten over de Joodse gemeenschap, het gemiddelde toxiciteitsniveau, intersectionaliteit en correlatie, en tot slot de meest voorkomende scheld- en triggerwoorden. Waar longitudinale vergelijkingen worden gemaakt, zijn de **datasets geharmoniseerd** conform de methodologie uiteengezet in paragraaf 2.1.

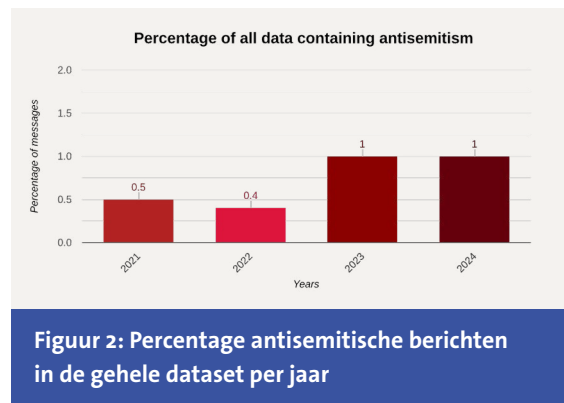
3.1 Toxiciteit gehele dataset

Over alle vier de meetjaren heen geldt als constante dat het overgrote deel van de verzamelde berichten neutraal is: het percentage antisemitische berichten in de volledige dataset schommelt tussen de 0,4% en 1%. De absolute omvang van de datasets (variërend van circa 12 miljoen in 2023 tot bijna 39 miljoen berichten in 2024) maakt echter dat zelfs deze kleine percentages overeenkomen met honderdduizenden antisemitische uitingen. In 2021 ging het om bijna 150.000 antisemitische berichten, in 2022 en 2023 om meer dan 100.000 en in 2024 om maar liefst 247.000.

De geharmoniseerde vergelijking over de vier jaren toont een duidelijke trendbreuk. In 2021 en 2022 bleef het percentage antisemitisme in de gehele dataset stabiel op respectievelijk 0,5% en 0,4%. In 2023 vond een verdubbeling plaats naar 1%, die zich in 2024 bestendigt op datzelfde niveau. Deze sprong wordt hoogstwaarschijnlijk verklaard door de escalatie van het Israëlisch-Palestijns conflict in oktober 2023, die het online discours in de laatste maanden van dat jaar fundamenteel transformeerde en haar effect ook gedurende heel 2024 bleef uitoefenen.

²⁰ Zie het methodologisch document, paragraaf 4.2 en 4.3 voor meer uitleg hieromtrent

De platformverdeling van antisemitisme vertoont over alle vier de jaren een consistent patroon: fringe en alternatieve platformen zijn structureel oververtegenwoordigd. 4chan staat elk jaar met grote marge bovenaan, met percentages antisemitische berichten in de gehele dataset van om en nabij 10%. Dit bevestigt de structurele rol van dit platform als broeihaard van antisemitische content. Naast 4chan zijn Telegram, 9gag en later ook alternatieve mediakanalen (WordPress-blogs) en Soyzellig (het Nederlandse equivalent van 4chan) consistent aanwezig als platformen met bovengemiddelde concentraties antisemitisme.

Twee platformontwikkelingen verdienen specifieke aandacht. Ten eerste toonde Twitter/X (dat in 2021 en 2022 nog verwaarloosbare percentages antisemitisme in de gehele dataset vertoonde) vanaf 2023 voor het eerst een meetbaar percentage (1%), dat in 2024 gehandhaafd bleef. Deze verschuiving kan in verband worden gebracht met de ingrijpende veranderingen in het moderatiebeleid van het platform eind 2022^{21,22}. Ten tweede groeide Soyzellig, het Nederlandse equivalent van 4chan dat eind 2023 werd opgericht, in zijn eerste volledige operationele jaar van 2% antisemitische content naar 5% in 2024. Dit bevestigt de verwachting dat dit platform dezelfde toxische dynamiek volgt als zijn internationale tegenhanger en maakt de gecombineerde groei van 4chan en Soyzellig, samen goed voor meer dan 130.000 berichten in 2024, tot een zorgwekkende ontwikkeling.

²¹ <https://www.cbsnews.com/news/elon-musk-twitter-layoffs-outsourced-content-moderators/>

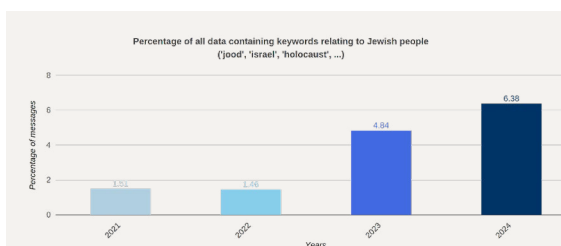
²² <https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0313293>

Wat betreft taal geldt over alle vier de jaren dat antisemitisme aanzienlijk sterker geconcentreerd is in Engelstalige berichten. Dit wordt grotendeels verklaard door de dominante aanwezigheid van fringe platformen als 4chan en 9gag in de Engelstalige dataset, waar de drempel voor extremistische content structureel lager ligt. Daarnaast worden op Twitter/X Engelstalige antisemitische berichten regelmatig geretweet door Nederlandse gebruikers.

3.2 Toxiciteit in berichten met betrekking tot de Joodse gemeenschap

Om de mate van antisemitisme specifiek in kaart te brengen, werd jaarlijks een subset geanalyseerd van berichten die **expliciet refereren aan de Joodse gemeenschap, gefilterd op zowel neutrale als toxische zoektermen**²³. Deze aanpak maakt het mogelijk om inzicht te krijgen in de discursieve context rond de Joodse gemeenschap, los van de bredere ruis van neutrale online conversaties.

Een opvallende en doorlopende bevinding is de **explosieve groei van het volume berichten over de Joodse gemeenschap**. In 2021 en 2022 bevatte circa 1,5% van alle verzamelde berichten relevante keywords; in 2023 steeg dit naar bijna 5% en in 2024 naar 6,38%. Deze verdrievoudiging weerspiegelt de dominantie van het Israëlisch-Palestijns conflict als nieuwsthema gedurende de laatste maanden van 2023 en het gehele jaar 2024.

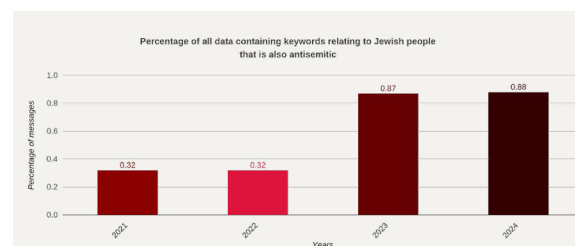
Figuur 3: Percentage berichten over de Joodse gemeenschap per jaar

Het relatieve percentage antisemitisme binnen de berichten over de Joodse gemeenschap vertoont een genuanceerd patroon. In de subset met uitsluitend neutrale zoektermen steeg dit van 13,1% in 2021 naar een piek van 15,7% in 2022, waarna een daling volgde

²³ Voor de volledige lijst van zoektermen, zie het Methodologisch document 4.1 en appendix 7

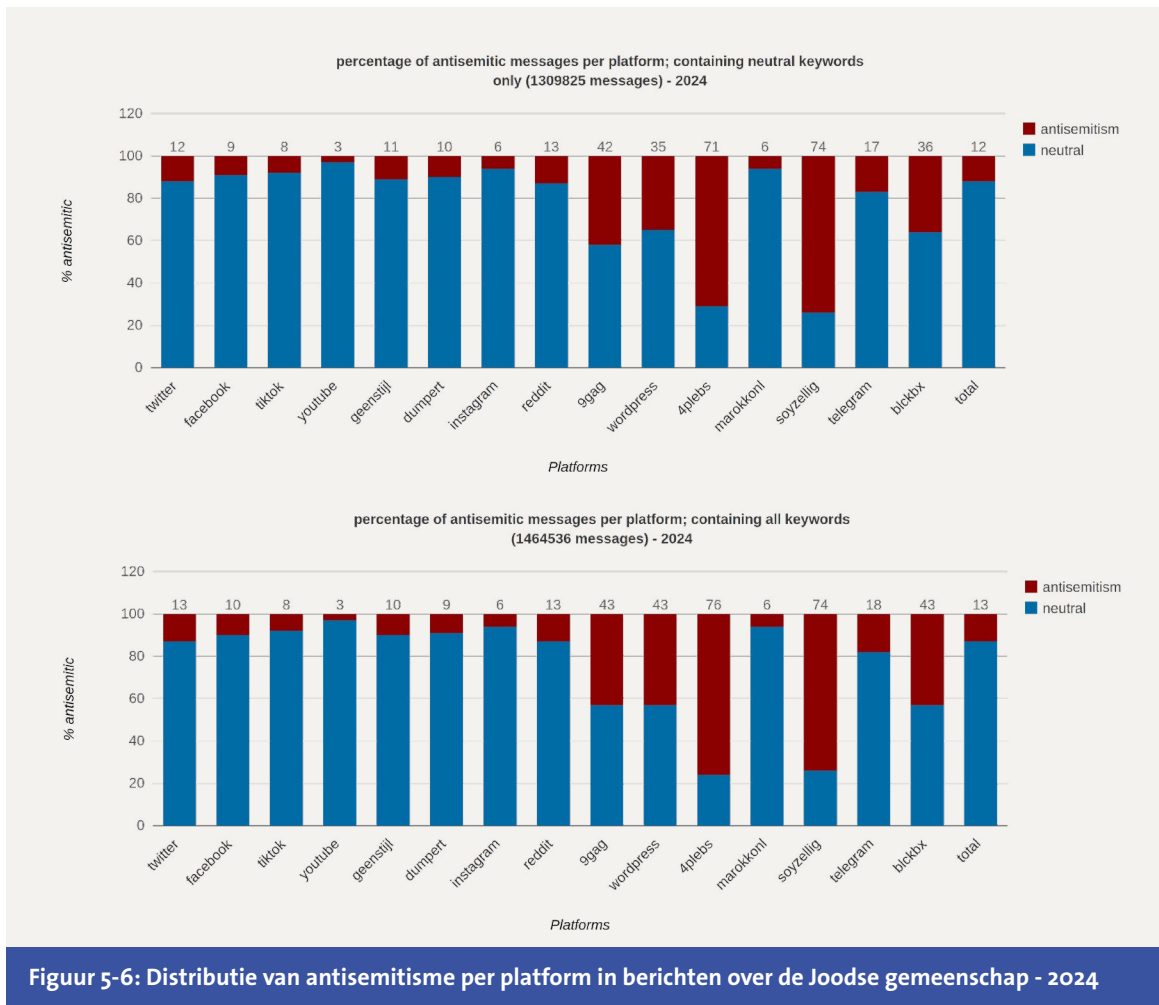
naar 13,8% in 2023 en 11,7% in 2024. Een vergelijkbaar verloop doet zich voor in de subset inclusief toxische zoektermen: een stijging van 15,3% (2021) naar 20,3% (2022), gevolgd door een terugval naar 18,1% (2023) en 13,2% (2024). Deze ogenschijnlijke daling in de latere jaren is echter geen indicator van afnemend antisemitisme; zij weerspiegelt de verdunning van de keyword-subset door de explosieve toename van neutrale, nieuwsgelateerde berichten over het conflict en de Joodse gemeenschap in het algemeen.

Om dit onderscheid helder te maken, is het cruciaal om drie metingen naast elkaar te leggen. **Ten eerste het percentage antisemitische berichten binnen berichten over de Joodse gemeenschap**, dat zoals hierboven beschreven daalde. **Ten tweede datzelfde aandeel antisemitische berichten binnen alle verzamelde data**: dit verdrievoudigde bijna in 2023 ten opzichte van 2021 en 2022, en bleef in 2024 op dit verhoogde niveau (0,88% in 2024, tegenover 0,32% in 2021 en 2022). **Ten derde alle antisemitische berichten in alle verzamelde data** (hierbij gaat het om zowel antisemitische berichten die vooropgestelde zoektermen bevatten als antisemitische berichten die dat niet doen²⁴): dit verdubbelde van 0,5% in 2021 en 0,4% in 2022 naar 1% in 2023, en bleef stabiel op 1% in 2024. Samen schetsen deze drie metingen een beeld van **antisemitisme dat in absolute en structurele zin significant is toegenomen in het online debat tussen 2021 en 2024**, ook al suggereert de relatieve meting binnen de keyword-subset een daling.

Figuur 4: Percentage antisemitische berichten die zoektermen bevatten per jaar

²⁴ Het totale percentage antisemitisme in de volledige dataset omvat zowel berichten die relevante zoektermen bevatten als berichten waarbij dat niet het geval is. De subset met berichten over de Joodse gemeenschap is immers uitsluitend samengesteld op basis van zoektermen, waardoor antisemitische berichten zonder zoektermen daar niet in zijn opgenomen. Deze zijn echter wel degelijk aanwezig in de volledige dataset. Een onderscheid valt dus te maken tussen antisemitische berichten die wel en geen zoektermen bevatten.

Figuur 5-6: Distributie van antisemitisme per platform in berichten over de Joodse gemeenschap - 2024

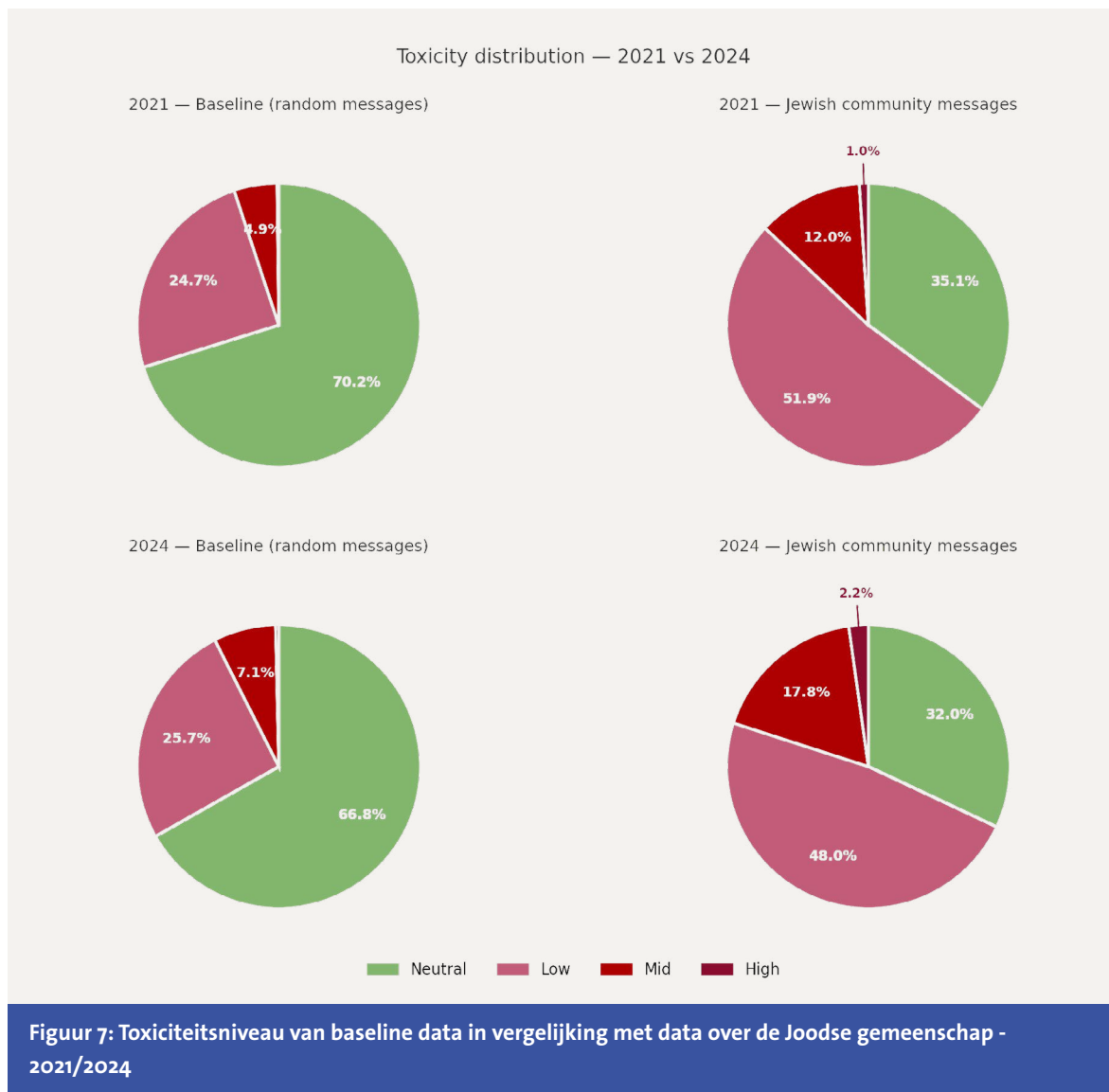
De platformverdeling binnen de keyword-subset toont over alle vier de jaren een consistent patroon. **4chan blijft de meest problematische omgeving:** drievierde van alle berichten over de Joodse gemeenschap is op dit platform antisemitisch. Soyzellig, dat pas in 2024 volledig operationeel was, vertoont direct vergelijkbare percentages (74% in 2024). Bickbx en andere alternatieve media kanalen laten eveneens consequent hoge percentages zien. Platforms met striktere moderatie, zoals Instagram en YouTube, vertonen over de gehele periode de laagste percentages. Mainstream platforms als Twitter/X, Facebook en ook GeenStijl bevinden zich tussen beide uitersten, maar met meetbare en soms stijgende percentages, wat de breedte van het probleem onderstreept.

3.3 Gemiddeld toxiciteitsniveau

Om de ernst van antisemitisme beter te begrijpen, werd jaarlijks het gemiddelde toxiciteitsniveau vergeleken tussen enerzijds **willekeurig** verzamelde sociale media berichten (de **baseline data**) en anderzijds **berichten die specifiek betrekking hebben op de Joodse gemeenschap**. Hierbij werd gebruikgemaakt van een robuust inhouse ontwikkeld toxiciteitsalgoritme²⁵, dat naast antisemitisme ook andere vormen van haatdragende taal detecteert, zoals seksisme, racisme en dehumanisering. Het algoritme meet eveneens de ernst van de toxiciteit, hier opgedeeld in: 'volledig neutraal', 'laag-toxisch'²⁶,

²⁵ Zie het methodologisch document, paragraaf 4.2 voor uitgebreidere info

²⁶ Laag-toxische berichten zijn niet neutraal, maar ook niet per se haatspraak. Het gaat hier veelal om aanmatigend en triggerend taalgebruik. De inhoud is vaak sarcastisch en/of laatdunkend en maakt gebruik van woorden, zoals 'dom', 'onzin', 'flauwekul', etc.

‘mid-toxisch’ en ‘hoog-toxisch’²⁷. Op die manier wordt zichtbaar of de discussie over de Joodse gemeenschap systematisch verschilt in niveau van toxiciteit in vergelijking met het algemene online discours.

De baseline data, representatief voor het algemene online discours, toont over de vier jaren een relatief stabiel beeld. Het aandeel volledig neutrale berichten schommelt tussen 63% en 70%: 70,2% in 2021, 64,1% in 2022, 63,7% in 2023 en 66,8% in 2024. Het aandeel lage toxiciteit beweegt mee in tegengestelde richting,

²⁷ Zeer toxische berichten bevatten doorgaans een scala aan zeer diverse toxische uitdrukkingen die niet alleen antisemitisch zijn, maar ook binnen andere toxiciteitscategorieën vallen, gecombineerd met expliciet dreigende taal.

terwijl het percentage midden-toxische berichten stabiel rond de 5 tot 7% blijft. Het aandeel hoog-toxische berichten is verwaarloosbaar in de baseline data. De grote meerderheid van willekeurige online communicatie is dus over de gehele periode niet-toxisch, met slechts beperkte jaarlijkse fluctuaties.

Het beeld is fundamenteel anders voor berichten die specifiek de Joodse gemeenschap betreffen. Over alle vier de jaren heen is slechts circa 30 tot 35% van deze berichten volledig neutraal (tegenover 63 tot 70% in de baseline). Het aandeel lage toxiciteit schommelt rond de 50% (25% in de baseline data), terwijl het aandeel midden-toxische berichten consequent tussen de 12 en 18% ligt (5-7% in de baseline data). Dit patroon, dat structureel en significant afwijkt van de baseline, **bevestigt dat gesprekken over de**

Joodse gemeenschap online stelselmatig in een vijandige, denigrerende of sarcastische toon worden gevoerd, ook wanneer de berichten niet expliciet als antisemitisch worden geïdentificeerd.

Bijzondere aandacht verdient de geleidelijke verharding die zich over de vier jaren aftekent. Het percentage midden-toxische berichten stijgt van 12% in 2021 naar 17,8% in 2024. Het aandeel hoog-toxische berichten kent een vergelijkbare stijgende lijn: van 1% in 2021 naar 1,5% in 2022/2023 en 2,2% in 2024 (meer dan een verdubbeling tussen 2021-2024). Hoewel het totale aandeel berichten met enige toxiciteit relatief stabiel blijft (circa 65 tot 68%), wijst de verschuiving van lage naar midden- en hoge toxiciteit op een inhoudelijke verharding van het discours. Berichten worden niet enkel vaker toxisch, maar ook explicieter, vijandiger en extremer van aard.

3.4 Intersectionaliteit en correlatie

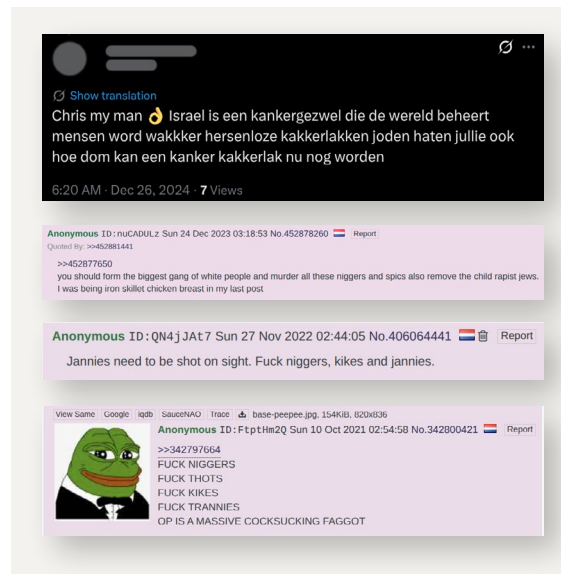
Om een dieper inzicht te krijgen in de aard van antisemitische boodschappen werd jaarlijks de overlap geanalyseerd tussen antisemitisme en aanverwante subcategorieën: complottheorieën, negationisme²⁸, dreiging tot fysiek geweld (threats to life, TTLs), chan-cultuur (4chan-gerelateerd jargon²⁹), gewelddadig rechts-extremistisch jargon (VRWE³⁰) en anti-zionisme/anti-Israël-retoriek³¹.

²⁸ Holocaust-ontkenning, verheerlijking, ridiculisering en bagatellisering

²⁹ Jargon kenmerkend voor gebruikers van 4chan, vergelijkbare alternatieve fringe-platformen en de zogenaamde 'chan-cultuur' die berucht is voor het verspreiden van antisemitisme en andere toxische content: <https://gnet-research.org/2024/07/26/extremist-chan-culture/>

³⁰ Gewelddadig rechtsextremistisch jargon. Veelal typisch neonazistische jargon en nazistische termen uit WOII. Voor meer info over VRWE zie appendix 4.

³¹ Uitingen die specifiek de staat Israël en/of het zionisme bekritisieren. In dit onderzoek maken we geen onderscheid tussen anti-zionistische en anti-Israël retoriek. Belangrijk is dat dergelijke uitingen in eerste instantie niet als antisemitisch worden geïdentificeerd. Alleen wanneer een bericht zowel dit label als het 'antisemitisme' label krijgt, wordt het bericht als antisemitisch gerekend. Met behulp van dit label willen we inzicht krijgen in de mate van kritiek op Israël of zionisme die eveneens antisemitisch is.

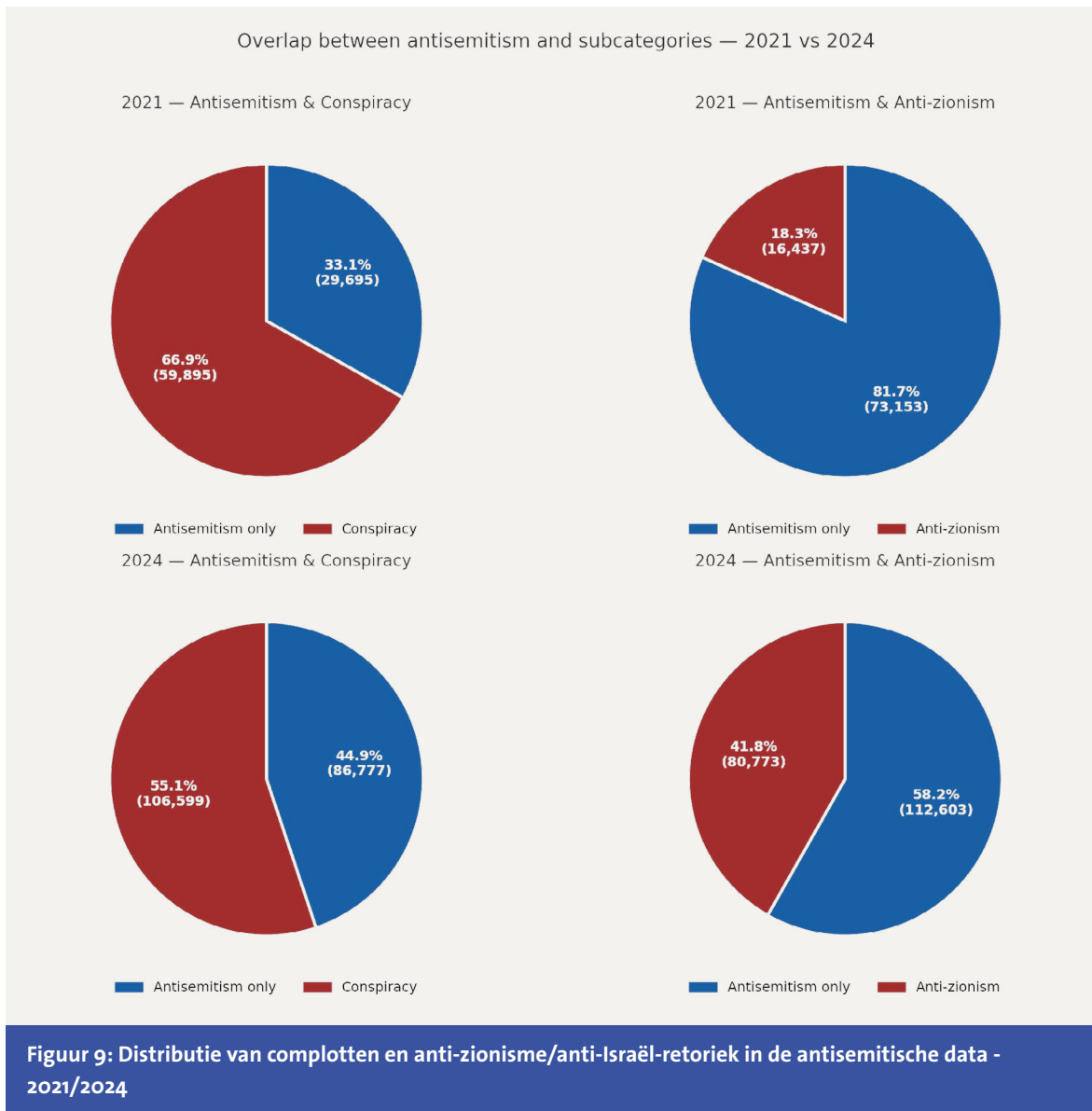

Figuur 8: Voorbeelden van berichten gelabeld met de hoogste toxiciteitscategoriegroep uit de datasets

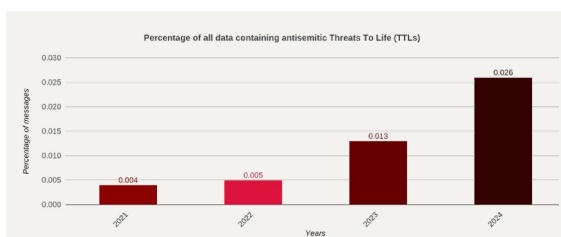
De meest ingrijpende verschuiving over de vier jaren betreft de verhouding tussen twee dominante ideologische kaders: complotdenken en anti-zionisme.

In 2021 en 2022 was complotretoriek verreweg het meest dominante kader waarbinnen antisemitisme voorkwam, met respectievelijk 66,9% en 72,8% van alle antisemitische berichten gelabeld als 'conspiracy'. Anti-zionistische retoriek speelde een bescheidener rol: 18,3% in 2021 en 16,9% in 2022. Vanaf 2023 kantelt dit evenwicht drastisch. Het aandeel complotgerelateerde berichten daalt naar 64,4% in 2023 en verder naar 55,1% in 2024, terwijl het aandeel anti-zionistische retoriek stijgt naar 30% in 2023 en 41,8% in 2024. Inmiddels is meer dan twee vijfde van alle antisemitische berichten expliciet verweven met het Israëlisch-Palestijnse conflict. Deze verschuiving illustreert hoe een geopolitieke crisis niet alleen een tijdelijke piek veroorzaakt, maar het antisemitische discours fundamenteel en blijvend kan herstructureren.

De meest zorgwekkende longitudinale trend betreft de ontwikkeling van TTLs; directe bedreigingen met dood en geweld gericht aan de Joodse gemeenschap. Om deze trend correct te interpreteren, is het opnieuw van belang onderscheid te maken tussen twee complementaire meetperspectieven. Het eerste perspectief betreft het relatieve aandeel TTLs binnen de antisemitische berichten zelf: welk deel van de antisemitische berichten bevat ook een expliciete geweldsdreiging? Het tweede perspectief betreft het absolute aandeel TTLs gemeten over de gehele dataset: hoe groot is de feitelijke omvang van geweldsdreigingen in het totale online discours?

Vanuit het eerste perspectief, het aandeel TTLs binnen antisemitische berichten, is een **verdrievoudiging** van TTLs tussen 2021 en 2024 meetbaar: van circa 1% in 2021 naar 1,5% in 2022/2023, tot 3% in 2024. Dit percentage geeft aan hoe vaak antisemitische berichten ook een directe geweldsdreiging bevatten.

Figuur 10: Percentage TTLs in de gehele dataset per jaar

Het tweede perspectief, het aandeel TTLs in de **gehele dataset**, onthult een nog alarmerender beeld. Dit percentage kende een exponentiële groei: van circa 0,005% in 2021-2022 naar 0,013% in 2023 en 0,026% in 2024. Dit betekent dat het absolute aantal antisemitische bedreigingen met dood en geweld in 2024 is **verdubbeld** ten opzichte van 2023 en **vervijfvoudigd** ten opzichte van 2021 en 2022. In absolute aantallen gaat het in 2023 en 2024 elk jaar om meer dan 1000 expliciete geweldsdreigementen, met name geconcentreerd op platforms met minimale moderatie zoals 4chan. **Het aantal antisemitische bedreigingen is daarmee verhoudingsgewijs sterker toegenomen dan antisemitisme in het algemeen, wat wijst op een intensivering van niet alleen de omvang maar ook de extremiteit van haatdragende uitingen.**

3.5 Meest voorkomende scheld- en triggerwoorden

De analyse van de meest voorkomende scheld- en triggerwoorden binnen antisemitische berichten biedt een aanvullend en verhelderend perspectief op de inhoudelijke evolutie van antisemitisch online discourse. Naast expliciete antisemitische termen worden ook zogenaemde triggerwoorden in kaart gebracht: woorden die op zichzelf niet toxisch zijn, maar frequent voorkomen in problematische contexten, zoals “propaganda”, “elite” of “alle joden”. Daarnaast worden andere vormen van haatdragend taalgebruik gedetecteerd (bijvoorbeeld racisme, homofobie of seksisme), omdat antisemitisme online structureel samengaat met bredere haatretoriek.

Over de vier jaren heen is de meest opvallende en consistente bevinding **de dominantie van complotge-relateerde terminologie in 2021 en 2022, gevolgd door een scherpe verschuiving naar conflict-gecentreerd taalgebruik in 2023 en 2024**. In 2021 voerden termen als “George Soros”, “antifa”³², “WEF”³³, “omvolking”³⁴ en “joods complot” de frequentielijsten aan; woorden die verwijzen naar narratieven van vermeende Joodse machtsuitoefening en heimelijke manipulatie. George Soros, een Amerikaans-Hongaarse zakenman en filantroop met Joodse roots, speelt in deze complotten een centrale rol. Soros wordt onder andere beticht van media- en (geo)politieke manipulatie, waaronder het aansturen en financieren van zaken zoals immigratie, antifa en vaccins. Deze retoriek echoot klassieke anti-semitische tropen waarin Joodse spilfiguren worden beschuldigd heimelijke macht en controle uit te oefenen³⁵. Naast Soros worden ook andere Joodse publieke figuren, zoals de Rothschild familie (bankiersfamilie van Duits-Joodse oorsprong³⁶), genoemd in een gelijk-aardige context.

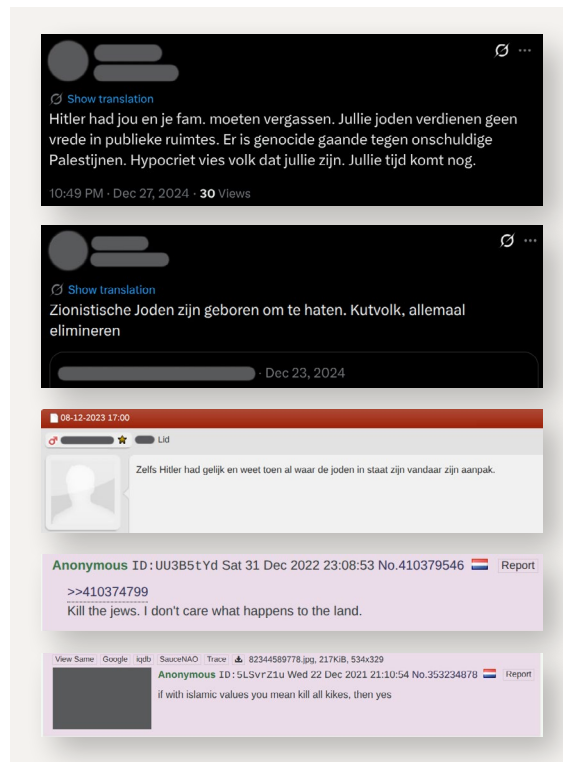
³² (ultra) linkse, antifascistische beweging: [https://en.wikipedia.org/wiki/Antifa_\(United_States\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Antifa_(United_States))

³³ World Economic Forum (WEF) internationale non-profit thinktank waarover veel complottheorieën bestaan: https://nl.wikipedia.org/wiki/World_Economic_Forum

³⁴ Complottheorie die beweert dat de “witte bevolking” en de westerse cultuur worden verdrongen door een “niet-witte bevolking en cultuur”: <https://nl.wikipedia.org/wiki/Omvolking>

³⁵ <https://factually.co/fact-checks/politics/evolution-of-george-soros-conspiracy-theories-antisemitism-role-e88932>

³⁶ <https://www.britannica.com/story/where-do-anti-semitic-conspiracy-theories-about-the-rothschild-family-come-from>

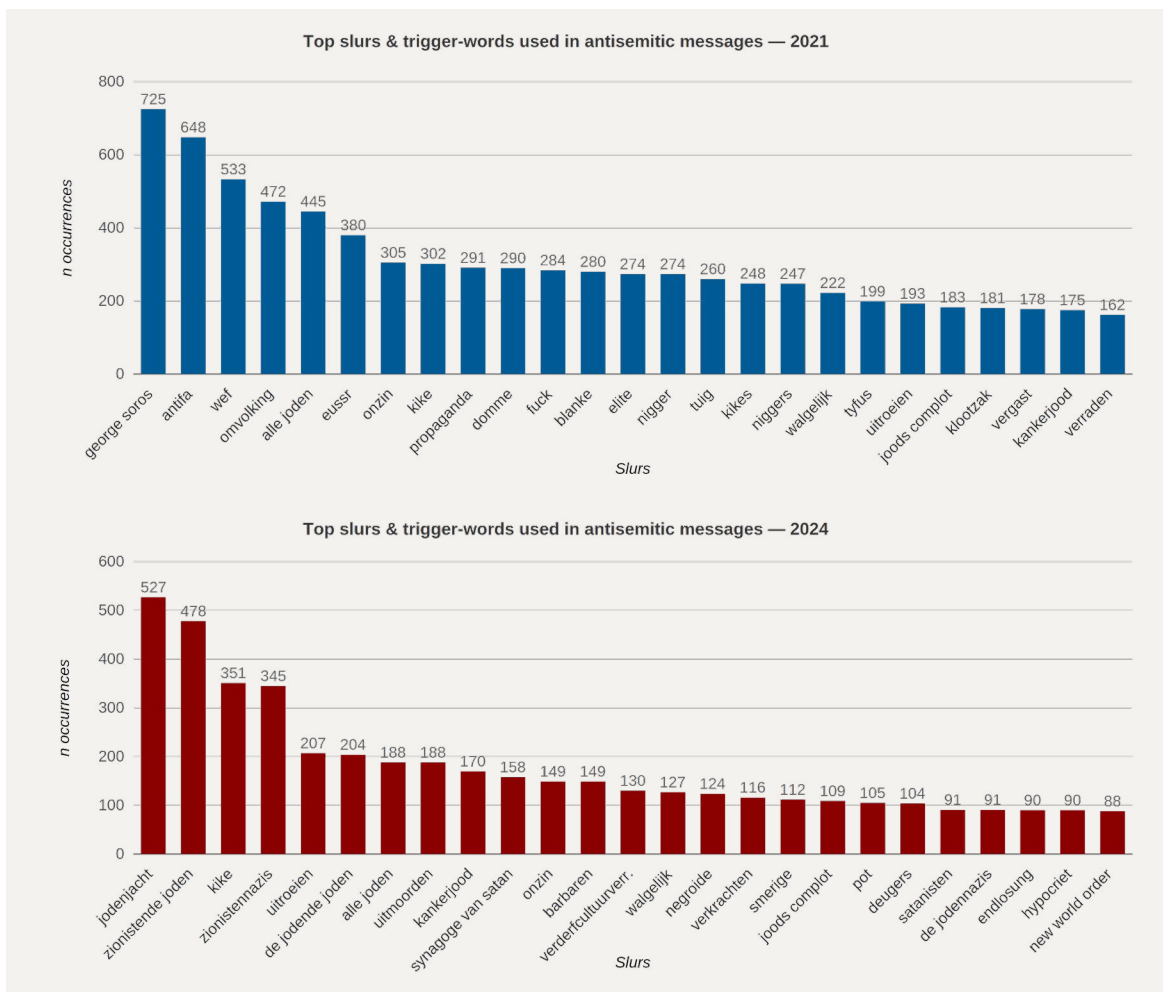
Figuur 11: Voorbeelden antisemitische berichten die TTLs bevatten uit de dataset-toxiciteitscategorieg uit de datasets

In 2022 verdiepte dit patroon zich, met de toevoeging van termen als “agenda 2030”³⁷ en “achter covid” die complotdenken koppelden aan actuele maatschappelijke thema’s. Tevens dook in 2022 voor het eerst de term “khazaren” op, een complotterm die verwijst naar zogenaamde “neppe Joden”³⁸, met name op Twitter/X en Telegram, wat de verspreiding van obscuurdere samenzweringstheorieën naar mainstream platformen illustreert.

In 2023 markeerde de opkomst van “zionisten” als meest voorkomende term, een woord dat in voorgaande jaren niet in de top 25 voorkwam, een fundamentele trendbreuk. **De escalatie van het Israëliisch-Palestijns conflict in oktober 2023 transformeerde het online antisemitische lexicon substantieel.** Com-

³⁷ Framework van de Verenigde Naties uit 2015 met plannen om armoede en de klimaatcrisis wereldwijd te bestrijden. Hierover bestaan veel complottheorieën: <https://factually.co/fact-checks/politics/agenda-2030-criticisms-conspiracy-theories-fact-checking-27e171>

³⁸ Terugkerende antisemitische complottheorie die beweert dat zogenaamde “Khazaarse Joden” geen “echte” Joden zijn (meer hierover in hoofdstuk 8: Topic analyse): <https://www.adl.org/resources/article/untangling-false-claims-about-ashkenazi-jews-khazars-and-israel>

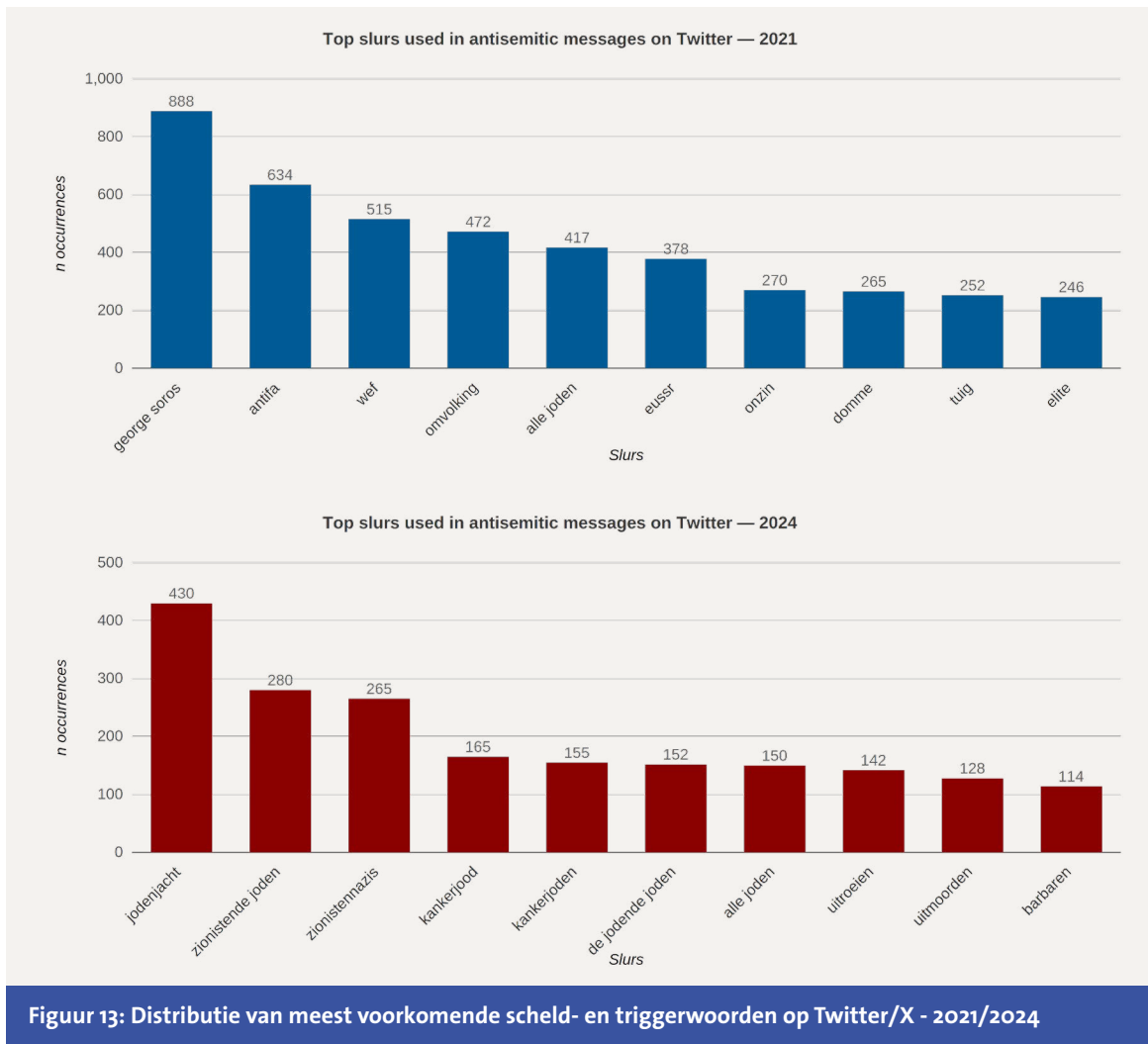
Figuur 12: Distributie van meest voorkomende scheld- en triggerwoorden - 2021/2024

plotgerelateerde termen als “WEF”, “George Soros” en “elite” bleven aanwezig, maar werden aangevuld met en deels verdrongen door conflictgerelateerde retoriek. In 2024 culmineerde deze verschuiving in een volledig conflict-gedomineerd woordgebruik. “Jodenjacht”, sterk beïnvloed door de rellen rondom de voetbalwedstrijd Ajax-Maccabi Tel Aviv in Amsterdam in november 2024³⁹, voerde de lijst aan, gevolgd door termen als “zionistende joden”, “zionistennazis” en “jodennazis”. Voor de term “jodenjacht” geldt een belangrijke contextuele nuanciering: een substantieel deel van de berichten gebruikt deze term niet in directe bedreigende context, maar in discussies over de gebeurtenissen zelf.

De meest alarmerende longitudinale ontwikkeling is de verharding van de taal over de vier jaren heen. Waar de woordenlijsten van 2021 en 2022 overwegend gekenmerkt werden door complotterminologie en incidentele scheldwoorden, treffen we in de top 25 van 2024 een concentratie van **expliciet gewelddadige en dehumaniserende termen** aan: “uitroeien”, “uitmoorden”, “verkrachten”, “endlosung”, “kankerjoden” en “kike”⁴⁰. Deze termen kwamen in deze frequentie en prominentie niet voor in de eerdere jaren. Met name de aanwezigheid van dergelijke termen op het mainstream platform Twitter/X, waar het discours in 2021 tot en met 2023 voornamelijk gekenmerkt werd door complotterminologie, duidt op een **normalisering van extremere taal** als gevolg van de aanhoudende intensiteit van het conflict.

³⁹ <https://www.volkskrant.nl/dossier/rellen-in-amsterdam/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F>

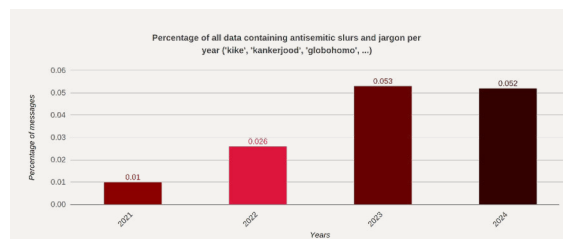
⁴⁰ Engelstalig antisemitisch scheldwoord: <https://en.wikipedia.org/wiki/Kike>

Figuur 13: Distributie van meest voorkomende scheld- en triggerwoorden op Twitter/X - 2021/2024

Deze verharding wordt bevestigd door een kwantitatieve analyse van antisemitisch jargon in de gehele dataset. Het aandeel berichten met expliciete antisemitische scheldwoorden en jargon (termen zoals “kike”, “kankerjood” en “globohomo”⁴¹) vertoont een consistente stijging: van 0,01% in 2021 via 0,026% in 2022 naar 0,053% in 2023. In 2024 stabiliseerde dit percentage zich op 0,052%, nagenoeg gelijk aan 2023. Dit betekent dat het aandeel berichten met expliciet antisemitisch jargon in de totale dataset tussen 2021 en 2023 vervijfvoudigd is, waarna het op dit verhoogde niveau is gestabiliseerd. Samen met de stijging van absolute TTL-aantallen en de verharding

van de taallijsten schetst dit het beeld van een online omgeving waarin antisemitisch taalgebruik zich op een structureel hoger niveau heeft genormaliseerd.

Figuur 14: Percentage berichten dat antisemitisch jargon bevat per jaar

⁴¹ Antisemitische en homofobe term die wordt gebruikt binnen complotten waarin Joden ervan worden beschuldigd zowel globalisering ('globo') als een lgbtq+ agenda ('homo') te orchestreren en opdringen: <https://glaad.org/globohomo-definition-meaning-anti-lgbt-online-hate/>

De platformspecifieke patronen blijven over de vier jaren grotendeels consistent. Twitter/X fungeert als het primaire platform voor complot- en later conflict-gecentreerde retoriek, met een toenemende aanwezigheid van extremer taalgebruik in de latere

jaren. 4chan en Soyzeelig worden gekenmerkt door extreem platvloers chan-jargon en intersectionele haatretoriek; scheldwoorden zoals “kike”, “nigger”, “faggot” en “globohomo” worden ingebed in een bredere cultuur van dehumanisering. Telegram en alternatieve media kanalen fungeren consistent als kanalen voor meer obscure, en vaak esoterische complottheorieën, met terminologie als “cabal”⁴²,

“satan”, “synagoge van satan”, “khazaren” en “duivel”. Deze platformspecifieke signaturen weerspiegelen de structurele rol die elk platform inneemt in het bredere ecosysteem van online antisemitisme.

⁴²“Cabal” refereert aan een geheim genootschap van samenzweerders. Etymologisch is het woord afgeleid van “Kabbalah” (Joodse mystiek).

4. Netwerkanalyse

Een netwerkanalyse maakt de relaties en interacties binnen een digitaal ecosysteem inzichtelijk aan de hand van nodes (knooppunten) en edges (verbindingen). In de context van sociale media representeren de nodes gebruikers en de edges de interacties tussen deze gebruikers, zoals replies, mentions of retweets⁴³. Hoe groter een node, hoe groter de invloed van de betreffende gebruiker binnen het netwerk⁴⁴. Het algoritme positioneert nodes op basis van aantrekkings- en afstotingskrachten: gebruikers die veel met elkaar interageren, worden dicht bij elkaar geplaatst, terwijl gebruikers zonder wederzijdse interacties verder uit elkaar bewegen⁴⁵.

De netwerkanalyses in deze rapporten zijn elk jaar gebaseerd op Twitter-data^{46,47,48} van de Nederlandse top 250 van meest actieve accounts, accounts met de meeste volgers en accounts die het meeste antisemitisme verspreiden⁴⁹, aangevuld met de accounts waarmee zij converseren (niet noodzakelijk Nederlandse accounts)⁵⁰. Rood gekleurde nodes markeren accounts die antisemitische inhoud

⁴³ https://en.wikipedia.org/wiki/Social_network_analysis

⁴⁴ Om de invloed en grootte van een node te berekenen, maakten we gebruik van Degree: <https://www.sciencedirect.com/topics/computer-science/degree-centrality>

⁴⁵ Voor de layout van dit netwerk gebruikten we het ForceAtlas2 algoritme: <https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0098679>

⁴⁶ We kozen voor Twitter/X omdat dit platform veel niet-anonieme data levert, waarvan op een gemakkelijke en correcte manier kan worden nagegaan wie op wie reageert. Daarnaast zijn veel politici en andere publieke figuren actief op Twitter/X, zodat een netwerkanalyse van Twitter/X data eveneens het politieke spectrum van de onderzochte accounts weerspiegelt.

⁴⁷ De netwerkanalyse en -visualisatie werden tot stand gebracht met behulp van de Python libraries networkx <https://networkx.org/documentation/stable/tutorial.html>

⁴⁸ En IPySigma: <https://github.com/medialab/ipysigma>

⁴⁹ Deze accounts verspreiden minstens 20 antisemitische berichten in 2021 (superverspreiders).

⁵⁰ Hier werd vervolgens nog eens de top 10.000 meest voorkomende accounts van genomen om het uiteindelijke netwerk te vormen. Het netwerk toont dus enkel de meest actieve en invloedrijke accounts en hun gesprekspartners, oftewel het topje van de ijsberg van het Nederlandse Twitter/X landschap.

verspreiden. Clusters van nodes met eenzelfde kleur representeren groepen gebruikers die significant vaker met elkaar interageren dan met de rest van het netwerk⁵¹ (en reflecteren eveneens bredere politieke scheidslijnen). Alle accountnamen werden geanonimiseerd⁵².

4.1 Het netwerk

Over de vier onderzochte jaren heen tekenden zich in de netwerkanalyses twee constanten af. Ten eerste is er in elk jaar een duidelijke **politieke stratificatie** zichtbaar: het netwerk verdeelt zich consequent in clusters van radicaal-links tot links-georiënteerde, centrumgeoriënteerde en rechts- tot radicaal-rechtse accounts. Ten tweede zijn er elk jaar meerdere grote rode nodes aanwezig, zogenoemde **superverspreiders van antisemitisme**, waarvan een significant deel terugkeert in opeenvolgende jaren.

In 2021 tekent het netwerk zich af als een relatief overzichtelijk geheel met scherp afgebakende clusters. Antisemitisme is het sterkst geconcentreerd in de cluster van radicaal-rechtse en complotverspreidende accounts. Tegelijkertijd duiken ook aan de centrum- en linkerzijde van het spectrum enkele individuele rode uitschieters op, wat aantoont dat antisemitisme, ondanks zijn structurele verankering in bepaalde ideologische niches, zich niet tot één politiek segment beperkt.

In 2022 worden de clusters minder scherp afgebakend. Antisemitisme blijft structureel ingebed in de radicaal-rechtse en complotgeoriënteerde segmenten, maar verspreidt zich diffuser door het netwerk: rode nodes duiken ook op in centrum- en links-georiënteerde clusters. Dit kan suggereren dat antisemitische retoriek in 2022 breder ingang vond en in netwerken circuleerde waar dit in 2021 minder prominent

⁵¹ Gemeenschappen zijn in dit netwerk bepaald aan de hand van de Louvain-methode: https://en.wikipedia.org/wiki/Louvain_method

⁵² Anonimisatie werd uitgevoerd aan de hand van hashing met sha256. Hashing is een techniek die data omzet in een vaste-lengte tekenreeks (hash), waarbij dezelfde invoer altijd dezelfde uitvoer geeft maar het origineel niet kan worden achterhaald. SHA256 is een specifiek hashingalgoritme dat vaak voor anonimatie wordt gebruikt vanwege zijn robuustheid. Hashing werd uitgevoerd met de Python library hashlib: <https://docs.python.org/3/library/hashlib.html>

was; een eerste indicatie van normalisering van antisemitisch discours in bredere maatschappelijke gemeenschappen.

In 2023 zet de diffusie zich voort, maar met twee nieuwe dimensies. Allereerst is er nu een duidelijke concentratie van antisemitische nodes zichtbaar in de linkse cluster in het netwerk. Hoewel het hier om minder en kleinere rode nodes gaat dan in de rechtsradicale zone, is de aanwezigheid ervan significant en direct te koppelen aan de escalatie van het Israëlisch-Palestijns conflict in oktober 2023. Antisemitisme manifesteert zich in deze cluster primair in de vorm van **conflict-gecentreerde retoriek**, terwijl het in de rechts- tot radicaal-rechtse juist om **complot-georiënteerde** narratieven gaat. **In het politieke midden zijn veel minder antisemitische accounts actief dan in de uiterste zijden van het politieke spectrum.** Ten tweede verschijnen voor het eerst zichtbare **buitenlandse accounts** in de netwerkvisualisatie. Deze buitenlandse accounts verspreiden antisemitisme binnen het Nederlandse Twitter/X netwerk en interageren vooral met rechts- tot radicaal-rechtse Nederlandse accounts.

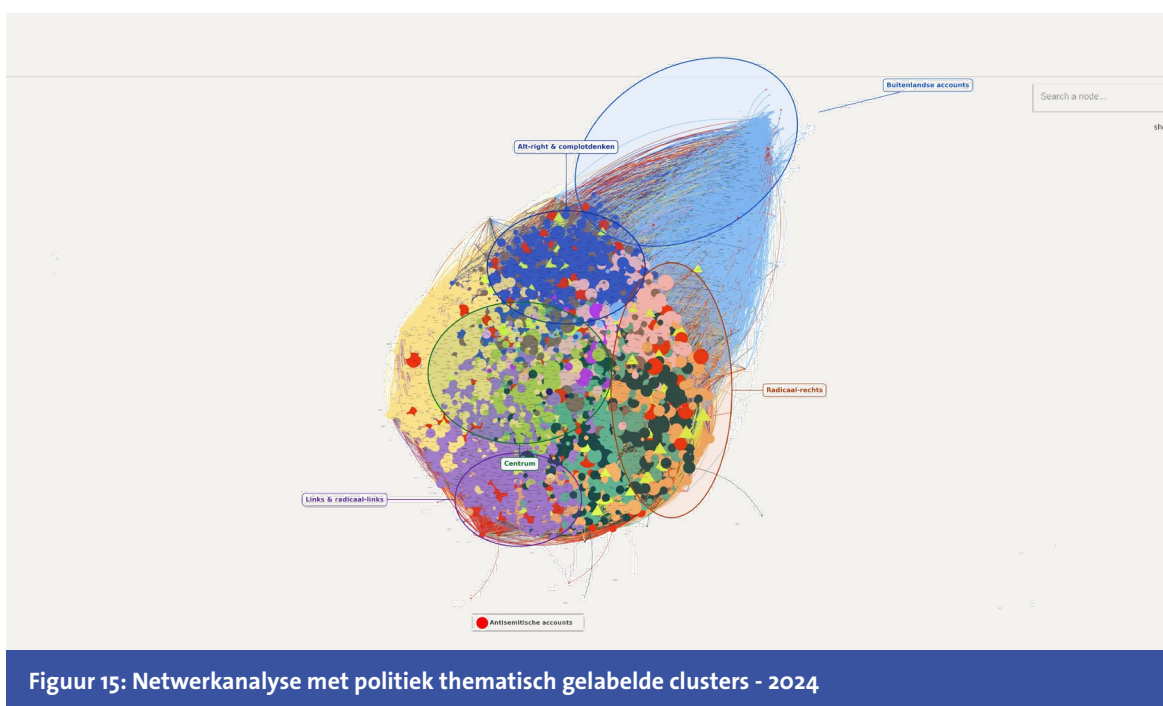
In 2024 worden beide trends uit 2023 verder versterkt. De politieke stratificatie blijft herkenbaar, maar de meest opvallende en zorgwekkende ontwikkeling is de **drastische groei van de buitenlandse cluster**: een omvangrijke zone rechts in het netwerk die in omvang en

densiteit aanzienlijk groter is dan in 2023. Binnen deze cluster bevinden zich talrijke accounts die antisemitisme actief verspreiden in het Nederlandse netwerk. De verbindingen tussen de buitenlandse cluster en de Nederlandse netwerken lopen consequent via de rechtse en radicaal-rechtse accounts, die fungeren als toegangspoorten voor buitenlandse antisemitische content. **Antisemitisme binnen de linkse en radicaal-linkse cluster lijkt zich daarentegen meer te uiten als een binnenlandse discussie.**

4.2 Keywords

De keyword-analyses bieden een aanvullende en verdiepende lens op de thematische aard van het antisemitische discours (deze werd enkel uitgevoerd voor de jaren 2023 en 2024). Twee dominante thematische kaders tekenen zich af, die telkens corresponderen met de politieke geografie van het netwerk: **complot-gebonden antisemitisme aan de rechterzijde, en conflict-gebonden antisemitisme aan de linkerzijde.**

In zowel 2023 als 2024 treffen we deze thematische tweedeling. Figuur 15 laat het netwerk uit 2024 zien. Rechts in het netwerk bevinden zich de politiek rechts-georiënteerde accounts, met rechtsboven de met name complotgerichte accounts (donkerblauwe cluster) en daaronder radicaal-rechtse accounts (lichtroze, oranje en donkergroene nodes). In het midden treffen we de politieke centrumpartijen

Figuur 15: Netwerkanalyse met politiek thematisch gelabelde clusters - 2024

(de lichtgroene cluster) en links in het netwerk de politiek links-georiënteerde accounts (geel en paars) met de meer extreme, radicaal-linkse accounts aan de buitenzijde van het netwerk. Zowel aan rechter- als linkerzijde van het netwerk worden de accounts politiek extremer naarmate ze zich meer aan de buitenrand bevinden. Uiterst rechts, in de lichtblauwe cluster, bevinden zich buitenlandse accounts. Rode nodes en edges markeren accounts die antisemitisme verspreiden. Deze zijn met name aanwezig aan de buitenzijden van het netwerk en minder in het midden.

In de links en radicaal-linkse clusters domineren conflict-gebonden termen als “joodse moordenaars”, “holocaust in palestina” en “zionisme is fascisme”⁵³. In de rechts- en radicaal-rechtse clusters circuleren complotbegrippen als “khazaar”, “goyim”⁵⁴, “synagoge van satan”, “109 landen”⁵⁵ en “joodse controle”.

Het meest opvallend betreft echter de keyword-concentratie in de buitenlandse cluster: hier treffen we termen aan als “holohoax”⁵⁶, “lolocaust”⁵⁷, en “6 gorillion”⁵⁸ (Holocaust-ontkennende en -ridiculiserende termen) en “globohomo” en “zogslop”. Dit is extreem toxisch jargon, afkomstig uit internationale alt-right en neo-nazi communities, dat ingang lijkt te krijgen in het Nederlandse netwerk via buitenlandse kanalen. **De aanwezigheid van deze termen suggereert dat de meest radicale vormen van antisemitisme en Holocaust-ontkenning primair via buitenlandse beïnvloeding het Nederlandse discourse bereiken en vervolgens via rechtsradicale accounts worden doorgezet.**

⁵³ Deze frase is niet direct antisemitisch, maar geeft wel duiding bij de topics besproken in dit deel van het netwerk.

⁵⁴ “Goy” of “Goyim” zijn woorden van Hebreeuwse origine die naar niet-Joodse personen verwijzen. In een antisemitische context worden deze woorden vaak op ironische wijze gebruikt, zoals in de naam van de antisemitische groeperingen ‘Goyim riders’ en ‘Goyim Defense League’: <https://en.wikipedia.org/wiki/Goy>

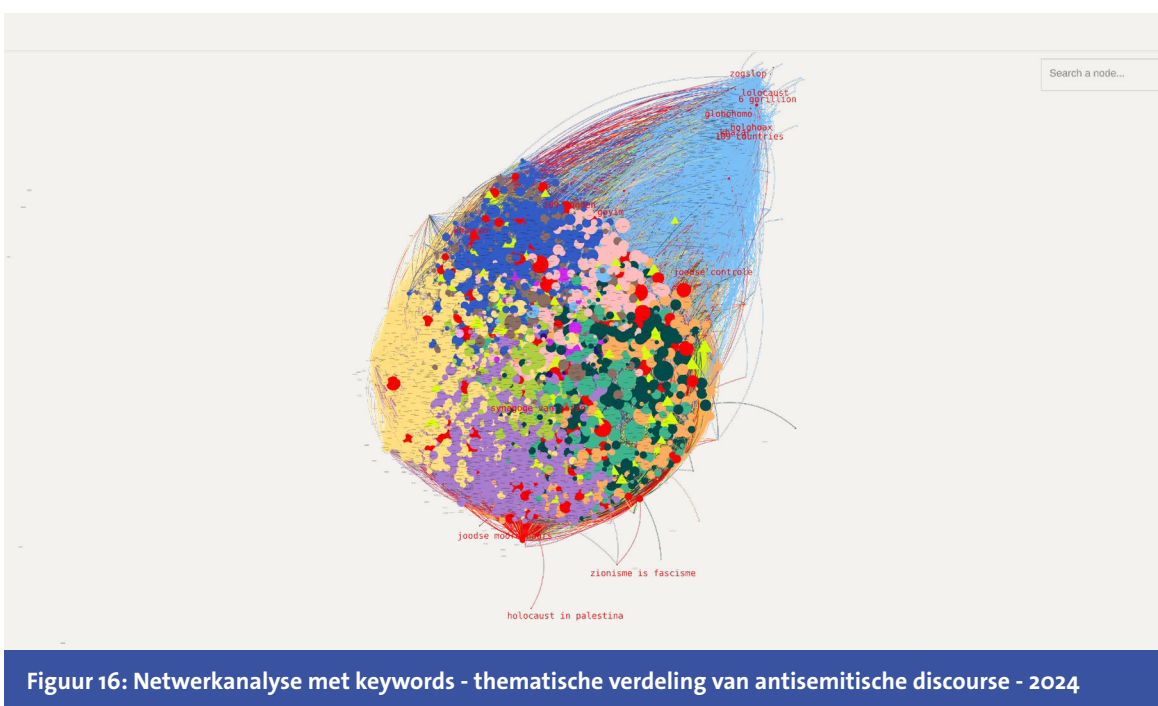
⁵⁵ Een verwijzing naar de antisemitische mythe dat Joden uit 109 landen zouden zijn verbannen: [https://www.adl.org/resources/hate-](https://www.adl.org/resources/hate-symbol/10910)

[symbol/10910](https://www.adl.org/resources/hate-symbol/10910)

⁵⁶ Portmanteau van “holocaust” en “hoax” vaak gebruikt op 4chan en gelijkaardige sites om aant te geven dat de holocaust nooit gebeurd zou zijn en dus een hoax is: <https://www.ajc.org/translatehate/Holohoax>

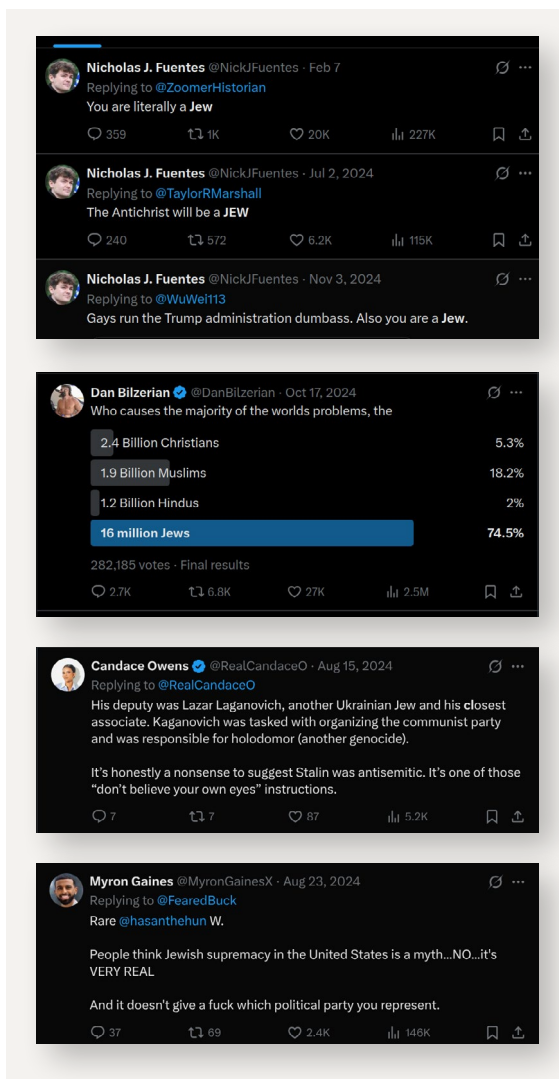
⁵⁷ Term die vaak op 4chan en gelijkaardige sites wordt gebruikt om de holocaust te ridiculiseren

⁵⁸ Term die vaak op 4chan en gelijkaardige sites wordt gebruikt om het aantal Joodse slachtoffers van WOII (6 miljoen) te ridiculiseren en te ontkennen : <https://www.adl.org/resources/hate-symbol/six-gorillion>

Figuur 16: Netwerkanalyse met keywords - thematische verdeling van antisemitische discourse - 2024

Figuur 17:
Screenshots
van tweets van
Nick Fuentes,
Candace
Owens, Dan
Bilzerian en
Myron Gaines

4.3 Buitenlandse beïnvloeding

De meest significante longitudinale ontwikkeling in de netwerk analyses is de opkomst en snelle groei van buitenlandse beïnvloeding. In 2021 en 2022 zijn buitenlandse accounts niet zichtbaar als afzonderlijk identificeerbare cluster in het netwerk. Hoewel buitenlandse invloed niet volledig kan worden uitgesloten, speelt zij in deze jaren geen waarneembare structurerende rol in de verspreiding van antisemitisme via het Nederlandse Twitter-netwerk⁵⁹.

⁵⁹ Aangezien we alleen de top meest invloedrijke accounts visualiseren, wil dit zeggen dat vanaf 2023 buitenlandse beïnvloeding dermate aanwezig is, dat het zichtbaar wordt in de netwerkvisualisatie. Dit wil dus niet zeggen dat buitenlandse beïnvloeding volledig afwezig was in het Nederlandse Twitter/X landschap van 2021 en 2022.

In 2023 verschijnen voor het eerst zichtbare buitenlandse accounts als uitlopers in de netwerkvisualisatie. In 2024 transformeert de buitenlandse cluster van een perifeer fenomeen naar een structureel en omvangrijk onderdeel van het netwerk. Een nadere inspectie van de accounts (minstens 100.000 volgers, sommigen meer dan 1.000.000 volgers) onthult een heterogeen maar ideologisch coherent landschap: politieke commentatoren met een alt-right⁶⁰- en MAGA⁶¹-profiel, manosphere⁶²-influencers, complotdenkers, anti-Israël activisten en alternatieve nieuwskanalen. Gemeenschappelijk is dat ze allemaal antisemitische narratieven normaliseren voor een breed publiek, deels via platforms met miljoenen volgers.

Onder de meest invloedrijke figuren bevinden zich Nick Fuentes ('@NickJFuentes')⁶³ en Candace Owens ('@RealCandaceO')⁶⁴, twee omstreden Amerikaanse politieke commentatoren. Fuentes, white-supremacist⁶⁵ en oprichter van de rechts-radical groeyper-beweging⁶⁶, combineert Holocaust-trivialisering met openlijk antisemitisch complotdenken, misogynie en anti-immigratieretoriek, verpakt in een internetcultuur die zwaar leunt op ironie en meme-humor. Owens profileert zich met content die antisemitische samenzweringstheorieën verweeft met een retoriek van "verboden vragen stellen". Manosphere-influencers als Dan Bilzerian ('@DanBilzerian')⁶⁷ en Myron Gaines ('@MyronGainesX')⁶⁸ combineren (misogyne) lifestyle-content met alt-right narratieven en antisemitische ondertonen.

⁶⁰ Extreemrechtse, met name online, politieke beweging: <https://en.wikipedia.org/wiki/Alt-right>

⁶¹ Make America Great Again (MAGA) is een set van overtuigingen die grotendeels overeenkomen met de politiek van Trump (Trumpisme): https://en.wikipedia.org/wiki/MAGA_movement

⁶² Samenspel van influencers, websites, blogs en andere kanalen die structureel misogyne content promoten: <https://en.wikipedia.org/wiki/Manosphere>

⁶³ https://en.wikipedia.org/wiki/Nick_Fuentes

⁶⁴ https://en.wikipedia.org/wiki/Candace_Owens

⁶⁵ Ideologie die claimt dat "het blanke ras superieur is": https://en.wikipedia.org/wiki/White_supremacy

⁶⁶ Extreemrechtse, met name online actieve, beweging veelal populair bij jongeren: <https://en.wikipedia.org/wiki/Groeyper>

⁶⁷ https://en.wikipedia.org/wiki/Dan_Bilzerian

⁶⁸ https://en.wikipedia.org/wiki/Fresh_and_Fit_Podcast

Complotverspreiders als David Richard Morgan ('@david_r_morgan')⁶⁹ betuigen openlijk steun aan Hitler en accounts zoals '@Partisangirl', het profiel van de Syrisch-Australische influencer Maram Susli⁷⁰, die samenwerkte met Infowars⁷¹, Russische en Iraanse staatsmedia en het pro-Hezbollah kanaal Al Mayadeen⁷², focussen op anti-Israëlische analyses doordrenkt van antisemitische narratieven. Ten slotte presenteren accounts als '@Gentilenewsnet', '@AlternatNews' en '@RedPillMediaX' zich als alternatieve nieuwskanalen, maar functioneren de facto als curatienetwerken die regulier nieuws systematisch herframen binnen een antisemitisch kader.

De verklaring voor de explosieve groei van buitenlandse invloed in 2024 is meervoudig. Sinds 2022⁷³ vond op Twitter/X een versoepeling van het moderatiebeleid plaats met herstel van eerder gebande accounts en algoritmische aanpassingen die polariserende content lijken te bevoordelen⁷⁴; effecten die zich geleidelijk accumuleerden in de jaren erna. Dit leidde vervolgens tot platformmigratie: naarmate gematigde gebruikers Twitter/X verlieten richting alternatieven als Bluesky of Mastodon⁷⁵, verschoof de samenstelling van het actieve gebruikersbestand naar meer radicale en ideologisch gedreven accounts, wat de relatieve zichtbaarheid en invloed van buitenlandse actoren verder vergrootte. Tegelijkertijd fungeerde de escalatie van het Israëlisch-Palestijns conflict als katalysator die een enorme vraag naar gerelateerde content genereerde, mede aangejaagd door bot-netwerken⁷⁶.

⁶⁹ <https://gnasherjew.com/david-morgan/>

⁷⁰ https://en.wikipedia.org/wiki/Maram_Susli

⁷¹ Complot- en desinformatie platform gerund door Alex Jones: <https://en.wikipedia.org/wiki/Infowars>

⁷² https://en.wikipedia.org/wiki/Al_Mayadeen

⁷³ https://en.wikipedia.org/wiki/Acquisition_of_Twitter_by_Elon_Musk

⁷⁴ <https://factually.co/fact-checks/media/x-content-recommendation-moderation-musk-impact-illegal-harmful-content-investigators-d4c177>

⁷⁵ <https://www.forbes.com/sites/danidiplacido/2024/11/19/the-x-twitter-exodus-to-bluesky-explained/>

⁷⁶ <https://themedialine.org/mideast-daily-news/social-media-warfare-bot-farms-fueling-anti-israel-campaigns/>

Figuur 18:
Screenshots
van tweets van
David Richard
Morgan,
Maram Susli en
Red Pill Media

4.4 Vergelijking 2021–2024

De netwerkanalyses over de vier jaren tonen een patroon van structurele continuïteit gecombineerd met ingrijpende evoluties. Drie overkoepelende ontwikkelingslijnen tekenen zich af:

De eerste lijn is de **aanhoudende en onveranderde verankering van antisemitisme in rechts-radicalen en complotgeoriënteerde netwerken**. Over alle vier de jaren vormt dit segment de primaire hub van antisemitische activiteit, met de grootste en meest invloedrijke rode nodes en de hoogste keyword-dichtheid. Dit patroon is consistent en robuust, ongeacht de bredere veranderingen in het netwerk.

De tweede lijn is de verschuiving van antisemitisme naar bredere segmenten van het netwerk. Van de relatief scherpe concentratie in radicaal-rechtse niches in 2021, via de eerste diffusie naar centrumgeoriënteerde segmenten in 2022, naar de zichtbare aanwezigheid in linkse kringen in 2023 en 2024, gedreven door het Israëlisch-Palestijns conflict. Dit verbreedde verspreidingspatroon suggereert een **toenemende normalisering van antisemitische retoriek over het politieke spectrum heen**, zij het met verschillende intensiteiten en vormen: **complotgecentreerd aan de rechterzijde, conflict-gecentreerd aan de linkerzijde**.

De derde en meest zorgwekkende ontwikkelingslijn is de **opkomst en snelle escalatie van buitenlandse beïnvloeding**. Afwezig in 2021 en 2022, marginaal zichtbaar in 2023, uitgegroeid tot een structurele en omvangrijke factor in 2024; deze ontwikkeling illustreert hoe het Nederlandse online antisemitische discours in toenemende mate verweven raakt met internationale, alt-right en neo-nazi ecosystemen. De keyword-analyse maakt duidelijk dat deze buitenlandse invloed niet neutraal is: zij introduceert actief de meest extreme vormen van antisemitisme in het Nederlandse netwerk, waaronder Holocaustontkenning en neo-nazi jargon. De toegangspoort hiervoor loopt consequent via de rechts-radicalen segmenten van het Nederlandse netwerk, die als receptieve knooppunten fungeren voor buitenlandse extremistische content. Dit in tegenstelling tot radicaal-links, conflict-gebonden antisemitisme dat zich meer als binnelandse discussie lijkt te manifesteren.

5. Topic-analyse

Topic-modelling is een methode waarmee terugkerende thema's en narratieven in grote hoeveelheden tekst automatisch worden herkend en samengevat op basis van clusteringsalgoritmes. Antisemitische berichten werden per jaar omgezet in tekst-embeddings⁷⁷, numerieke representaties die semantische informatie over de inhoud van berichten coderen, waarna een clusteringmodel^{78,79} deze embeddings groepeerde in clusters van inhoudelijk vergelijkbare berichten. Per cluster genereerde een large language model (LLM) een korte samenvatting van de gemeenschappelijke kenmerken. Tot slot werden alle clusters gezamenlijk samengevat tot een breed overzicht van dominante topics, subthema's en narratieven⁸⁰. Deze aanpak, die een grondige vertrouwdheid met zowel de technische infrastructuur als de inhoudelijke context vereist, maakt het mogelijk patronen bloot te leggen die handmatig onmogelijk in kaart te brengen zouden zijn.

In dit hoofdstuk bespreken we de bevindingen over de vier onderzochte jaren aan de hand van drie terugkerende analytische lagen: de **grote dominante topics, de kleinere niche-narratieven, en de topics die specifiek typerend zijn voor de Nederlandse context**. Aansluitend volgt een longitudinale vergelijking die de structurele continuïteiten en fundamentele verschuivingen over de vier jaren in kaart brengt⁸¹.

⁷⁷ Hiervoor gebruikten we het embedding-model intfloat/multilingual-e5-large-instruct: <https://huggingface.co/intfloat/multilingual-e5-large-instruct>

⁷⁸ Hiervoor gebruikten we de Python library BERTopic: <https://maartengr.github.io/BERTopic/index.html>

⁷⁹ Met de clusterings-modellen HDBSCAN in combinatie met UMAP: <https://medium.com/@ps.deeplearning.training/hdbscan-clustering-and-umap-visualisation-f31e653f7218>

⁸⁰ Opnieuw aan de hand van gemini/gemini-2.5-pro en LiteLLM

⁸¹ Voor meer informatie bij de topic analyse zie het uitgebreide technische rapport, hoofdstuk 6.

5.1 Grote topics

Complottheorieën over Joodse wereldmacht: het meest persistente narratief

Het meest voorkomende en over alle vier de jaren meest stabiele narratief betreft **de voorstelling van Joden als alomtegenwoordige machthebbers** die zaken als de media, politiek, financiën en gezondheidszorg controleren, alsook actuele thema's zoals de Covid-19-pandemie of de oorlog in Oekraïne. George Soros en de Rothschild-familie (en in de latere jaren ook de Amerikaanse vermogensbeheerder BlackRock⁸², waarvan sommige oprichters Joods zijn) fungeren in elk van de vier meetjaren als de centrale symbolische boegbeelden van deze vermeende "Joodse elite". Soros wordt stelselmatig neergezet als een politieke poppenspeler die onder andere zaken zou financieren en aansturen zoals: Antifa, Black Lives Matter (BLM)⁸³, klimaatactivisten, migratiebewegingen, LGBTQ+, zowel Internationale als lokale politici, alsook typische Nederlandse fenomenen, zoals het zwartepietendebat⁸⁴.

Figuur 19: Tweets die de zogenaamde macht en invloed van Joden (en met name Soros) beschrijven

Deze ideeën gaan vaak hand in hand met gekende complottheorieën, zoals de "Great Replacement"-theorie⁸⁵ en omvolkingstheorie⁸⁶, die stellen dat een elite (in dit geval een zogenaamde "Joodse elite") vervanging van de Europese (of ook wel Westerse

⁸² <https://nl.wikipedia.org/wiki/BlackRock>

⁸³ Anti-racisme en -discriminatie beweging: https://en.wikipedia.org/wiki/Black_Lives_Matter

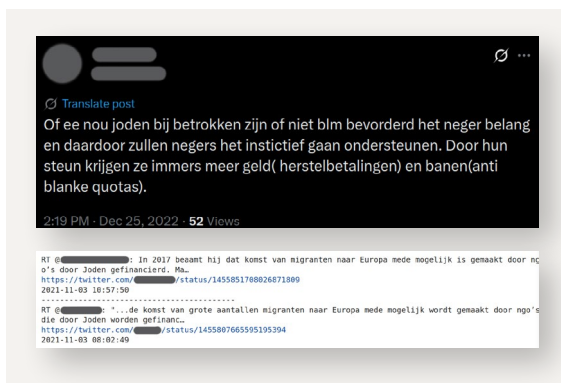
⁸⁴ Terugkerend maatschappelijke debat in Nederland (en minder mate België) over de racistische aard van zwarte piet: <https://nl.wikipedia.org/wiki/Zwartepietendebat>

⁸⁵ https://en.wikipedia.org/wiki/Great_Replacement_conspiracy_theory

⁸⁶ <https://nl.wikipedia.org/wiki/Omvolking>

of witte) bevolking met niet-Europese volkeren (migranten) bewust organiseert. Deze ideeën maken veelal deel uit van een overkoepelende complot-denkbild waarin een “Joodse elite” progressieve maatschappelijke ontwikkelingen, zoals feminisme, LGBTQ+ rechten, migratie en globalisering, promoot om de “traditionele Westerse waarden en maatschappij” te ondermijnen. Dit narratief is met name populair in de manosphere en verwante alt-right subculturen⁸⁷.

Figuur 20: Tweets die de Great Replacement theorie met Joden in verband brengen

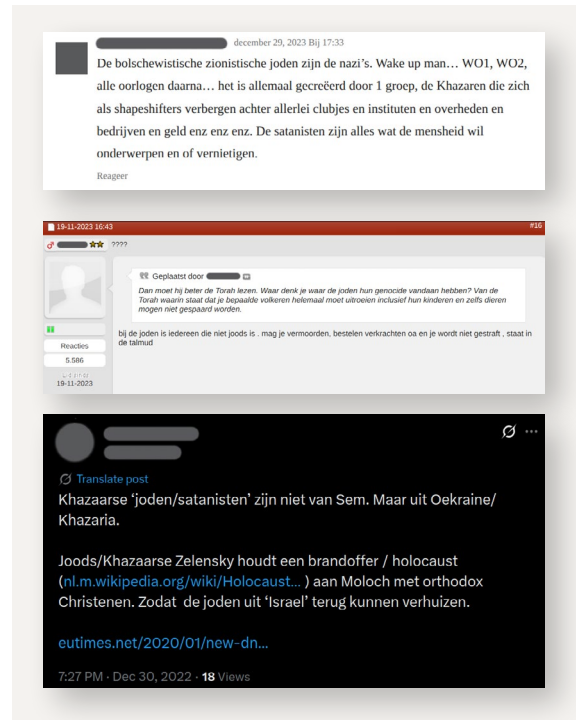
Naast deze symbolische ankerpunten circuleren over alle vier de jaren ook meer obscure complottheorieën. De Khazaren-mythe, het idee dat zogenaamde “neppe” of “crypto-Joden” heimelijke controle uitoefenen, is in elk meetjaar aanwezig en wordt in 2024 bovendien gelinkt aan het Israëliësch-Palestijns conflict, via berichten die beweren dat Palestijnen de enige “echte” semieten zouden zijn. Valse en verdraaide Talmud-citaten, bedoeld om Joden te beschuldigen van suprematisme, pedofilie of de dehumanisering van niet-Joden, verschijnen consistent vanaf 2022 en blijven in 2023 en 2024 prominent aanwezig. Het klassieke motief van de Godsmoord, de collectieve schuld van Joden aan de dood van Jezus⁸⁸, duikt eveneens in meerdere jaren op, evenals de beschuldiging dat Joden de slavenhandel hebben georganiseerd⁸⁹. Ook koppelingen tussen

⁸⁷ <https://religionnews.com/2026/04/06/why-the-manosphere-has-an-antisemitism-problem/>

⁸⁸ Terugkerende antisemitische mythe die beweert dat Joden collectief verantwoordelijk zijn voor de dood van Jezus: <https://antisemitism.adl.org/deicide/>

⁸⁹ Terugkerende antisemitische complottheorie die beweert dat Joden een disproportioneel aandeel hadden in de slavenhandel: <https://www.myjewishlearning.com/article/jews-and-the-african-slave-trade/>

Joden en satanisme, met name via de “Synagoge van Satan”-troop⁹⁰, zijn in alle vier de jaren als topic identificeerbaar, zij het wisselend in omvang.

Figuur 21: Tweets over obscure antisemitische complottheorieën, zoals Khazaren, satanisme en valse Talmud citaten

Specifiek in 2022 circuleert gedachtegoed waarin Joden worden gelinkt aan aliens en “reptilians⁹¹” die geheime machthebbers zouden zijn. Dat dit soort obscure complotten ook in het Nederlandse discours opduiken, kan te maken hebben met het feit dat de bekende Britse complotdenker David Icke (die deze theorieën verspreidt) eind 2022 de toegang tot Nederland werd ontzegd⁹².

⁹⁰ https://en.wikipedia.org/wiki/Synagogue_of_Satan

⁹¹ https://en.wikipedia.org/wiki/Reptilian_conspiracy_theory

⁹² <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2022/11/04/britse-complotdenker-david-icke-mag-nederland-niet-binnen-om-spe/>

Figuur 22: Tweets die Joden in verband brengen met aliens en ‘reptilians’

Holocausttrivialisering en -inversie: van vergelijking naar omkering

Holocausttrivialisering is in elk van de vier jaren een substantieel topic, maar de aard ervan verschuift fundamenteel over de periode. In 2021 is het referentiekader vrijwel exclusief de COVID-19-pandemie: vaccinatiebewijzen worden vergeleken met de Jodenster, anti-vaxxers worden neergezet als “de nieuwe Joden” en de coronamaatregelen worden gelijkgesteld aan het Nazi-bewind. In 2022 verbreedt het referentiekader: naast de pandemie worden ook boerenprotesten en de oorlog in Oekraïne ingepast in Holocaust-vergelijkingen.

In 2023 en 2024 **transformeert Holocaust-trivialisering naar Holocaust-inversie**: Joden worden niet langer neergezet als slachtoffers van de nazi’s, maar vergeleken met nazi’s. Termen als “zionazis”, “Jewnazis” en “Judeo-fascisten” domineren, en Joden worden stelselmatig beschuldigd een “nieuwe Holocaust” te plegen. Deze Holocaust-inversie is bijzonder verraderlijk: zij exploiteert het morele gewicht van de Holocaust tegen de Joodse gemeenschap zelf.

Daarnaast blijft algemene Holocaust-ontkenning, -bagatellisering, -ridiculisering en -verheerlijking over alle 4 de jaren hardnekkig aanwezig. Bijvoorbeeld door het in vraag stellen of ridiculiseren van de zes miljoen Joodse slachtoffers (o.a. door terugkerend gebruik van

de term ‘6 gorillion’⁹³), het gebruik van denigrerende termen zoals ‘loocaust’ en uitspraken zoals “Hitler had zijn werk moeten afmaken” tot expliciete oproepen tot vergassing.

Conflict-gecentreerd antisemitisme: van randverschijnsel naar dominant kader

In 2021 en 2022 is Israël-gerelateerd antisemitisme aanwezig maar niet dominant. Berichten beschuldigen Joden van loyaliteit aan een “zionistische lobby” of stellen de Mossad voor als alomtegenwoordige “Joodse schaduwmacht”, maar dit topic is ondergeschikt aan de overheersende complot- en pandemie-narratieven.

In 2023 verandert dit fundamenteel. De Hamas-aanvallen van 7 oktober en het daaropvolgende conflict transformeren het antisemitische landschap: conflict-gerelateerde narratieven worden in de laatste maanden van 2023 het dominante kader. Berichten houden de Joodse gemeenschap collectief verantwoordelijk voor Israëlisch beleid, beschuldigen Joden van het ritueel vermoorden van Palestijnse kinderen, een directe echo van het middeleeuwse “bloedsprookje”⁹⁴, en presenteren Hamas als een door Joden gecreëerde of gefinancierde organisatie.

In 2024 consolideert en intensiveert dit kader. Holocaust-inversie, collectieve schuld en het “goede Jood versus slechte Jood”-narratief vormen het overheersende topic. Beschuldigingen van “geveinsd slachtofferschap”, de antisemitische troep dat Joden antisemitisme en de Holocaust strategisch instrumentaliseren om kritiek op Israël te smoren, zijn prominent aanwezig. De Amsterdamse rellen rondom de voetbalwedstrijd Ajax-Maccabi Tel Aviv in november 2024 genereren bovendien een eigen substantieel topic cluster, waarin de term

Figuur 23: TikTok comments die de Joodse slachtoffers van WOII vergelijken met ongevaccineerden

⁹³ <https://notoleranceforantisemitism.adl.org/resources/hate-symbol/six-gorillion>

⁹⁴ <https://nl.wikipedia.org/wiki/Bloedsprookje>

“jodenjacht” veelvuldig wordt gebezigd. In het overgrote deel van de berichten wordt de term echter niet in een direct bedreigende context gebruikt. Het terugkerende narratief luidt dat er geen sprake was van een “jodenjacht” en dat Joden overdrijven of zich aanstellen, een retoriek die vervolgens overgaat in de beschuldiging dat Joden dit altijd doen om de aandacht af te wenden van hun eigen vermeende wandaden. Dit sluit opnieuw aan bij de bredere antisemitische troep van het zogenoemde “geveinsd slachtofferschap”.

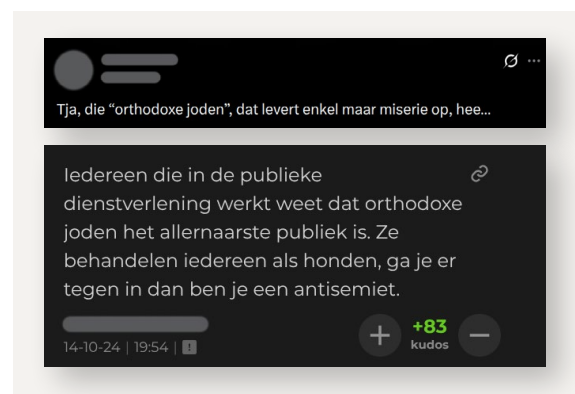
Figuur 24:
Berichten waarin Holocaust-inversie, geveinsd slachtofferschap van Joden en collectieve schuld van Joden wordt besproken

Scheldwoorden, stereotyperingen en dehumanisering
Het brede gebruik van antisemitische scheldwoorden, toxische stereotyperingen en dehumaniserende taal vormt in alle vier de jaren een consistent en substantieel topic. Termen als “kankerjood” en “kike” keren elk jaar terug, gecombineerd met stereotyperingen over Joodse hebzucht, fysieke kenmerken en collectieve slechtheid en het pejoratief gebruik van Hebreeuwse termen zoals “goy” en “goyim”.

5.2 Kleinere topics

Naast de dominante topics zijn in elk meetjaar ook kleinere, meer specifieke niche-narratieven identificeerbaar. Sommige hiervan zijn persistent over meerdere jaren: de beschuldiging dat Joden de aanslagen van 9/11⁹⁵ hebben georkestreerd, koppelingen tussen Joden en communisme en bolsjewisme (“Judeo-Bolshevism”)⁹⁶, en het narratief dat Joden Hollywood en de internationale entertainmentindustrie controleren.

Figuur 26: Berichten die specifiek Orthodoxe Joden in een kwaad daglicht zetten

Andere kleinere topics zijn meer jaar-specifiek en weerspiegelen actuele gebeurtenissen of platformculturen. In 2022 verschijnen antisemitische complottheorieën over biolabs in Oekraïne⁹⁷ en de Holodomor⁹⁸. In 2023 circuleren berichten over een

⁹⁵ Antisemitische complottheorieën over 9/11 (Islamistische terroristische aanslag op de Twin Towers in New York in 2001) gaan 2 decennia later nog steeds rond: <https://connecticut.adl.org/resources/report/antisemitic-conspiracies-about-911-endure-20-years-later>

⁹⁶ Terugkerende antisemitische complottheorie die beweert dat Joden de Russische revolutie orchestreerden, de Sovjet-unie regeerden en dat communisme een “Joodse uitvinding” is: https://en.wikipedia.org/wiki/Jewish_Bolshevism

⁹⁷ Door Rusland gestuwde complottheorie die beweert dat in de Oekraïne zogenaamde “biolabs” te vinden zijn; door de VS gefinancierde fabrieken die biologische wapens zouden produceren: https://en.wikipedia.org/wiki/Ukraine_bioweapons_conspiracy_theory

⁹⁸ Door Rusland gestuwde complottheorie die beweert dat in de Oekraïne zogenaamde “biolabs” te vinden zijn; door de VS gefinancierde fabrieken die biologische wapens zouden produceren: https://en.wikipedia.org/wiki/Ukraine_bioweapons_conspiracy_theory

Figuur 25: Top 30 meest voorkomende topics in antisemitische content 2021/2024. Geel markeert COVID-19 gerelateerde topics in 2021 en Israël gerelateerde topics in 2024. Rood markeert zeer dreigende topics.

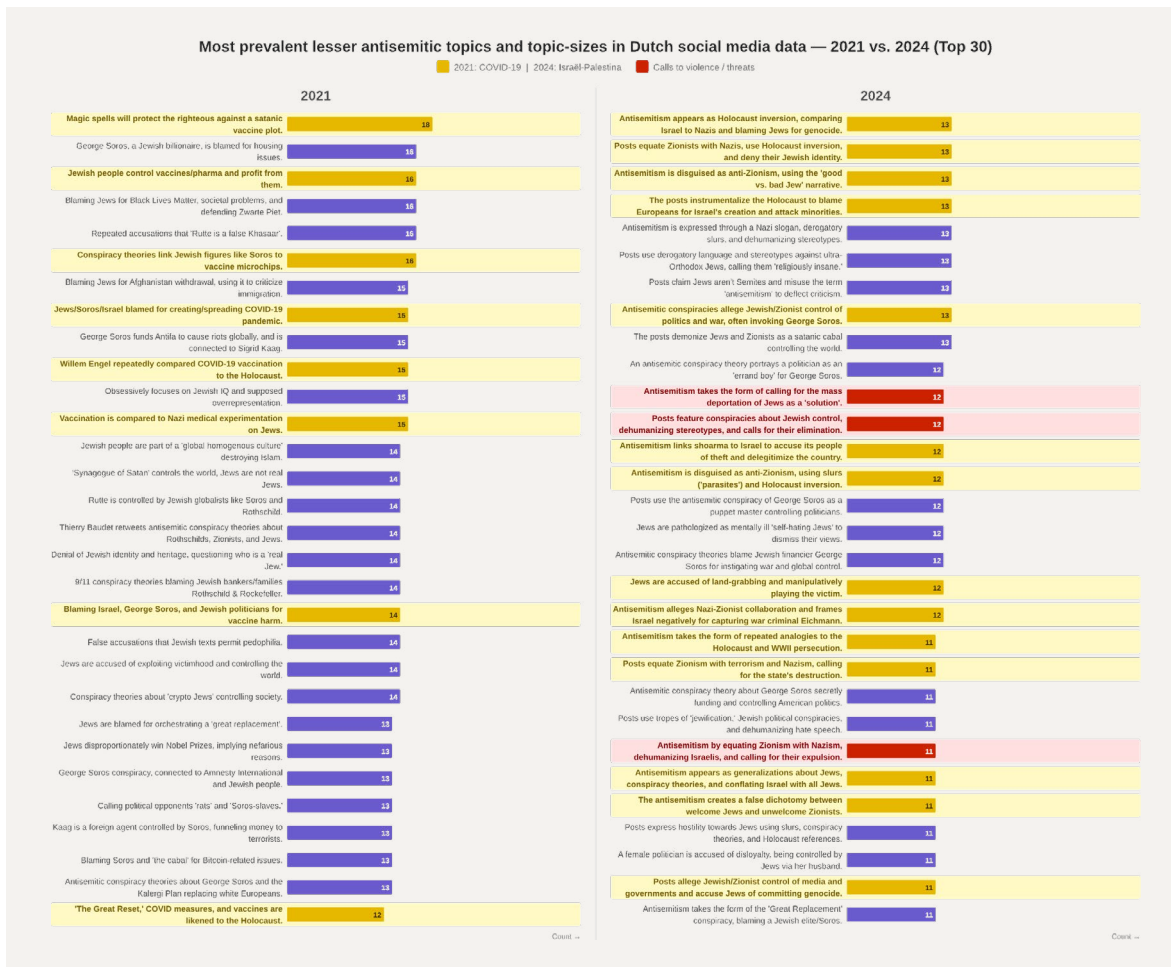
vermeend Joods complot om de Al-Aqsa-moskee te vernietigen. Nieuw in 2024 zijn gerichte aanvallen op de (ultra-)orthodoxe Joodse gemeenschap als specifiek doelwit met het gebruik van termen zoals “religieus-krankzinnig”. Dit kan wijzen op een verdere segmentering en verharding van antisemitische narratieven.

Hoewel deze kleinere topics minder frequent voorkomen, illustreren zij de uitzonderlijke breedte en het aanpassingsvermogen van het antisemitische repertoire: elk actueel maatschappelijk thema, van Covid-19 tot de oorlog in Oekraïne en van de boerenprotesten tot vliegcrampen, wordt potentieel ingepast als bewijs voor een vermeende Joodse agenda.

5.3 Topics typerend voor Nederland

Over alle vier de jaren heen tekent zich een consistent Nederlands patroon af: de vertaling van generieke antisemitische narratieven naar specifieke Nederlandse politieke figuren, instituties en maatschappelijke debatten. Nederlandse politici worden stelselmatig neergezet als “marionetten” van Soros of de “zionistische lobby”. In 2021 en 2022 zijn Sigrid Kaag, Mark Rutte, D66 en Volt de meest genoemde doelwitten. Kaag in het bijzonder wordt neergezet als “Soros pop”, een beschuldiging die antisemitische en seksistische dimensies combineert. Het CIDI krijgt over alle jaren, maar met name in 2021⁹⁹, veel kritiek en wordt wegge-

⁹⁹ Dit hangt hoogstwaarschijnlijk samen met het feit dat Thierry Baudet in december 2021 voor de rechter werd gedaagd door het CIDI en vier Joodse oorlogsoverlevenden vanwege Holocaust-trivialisering: <https://www.bnnvara.nl/joop/artikelen/joodse-oorlogsoverlevenden-slepen-baudet-voor-de-rechter>

Figuur 27: Top 30 kleinere (maar structureel terugkerende) topics in antisemitische content 2021/2024. Geel markeert COVID-19 gerelateerde topics in 2021 en Israël gerelateerde topics in 2024. Rood markeert zeer dreigende topics.

zet als “nep-Joodse organisatie” die slechts Israëlische belangen dient. Typische Nederlandse maatschappelijke debatten, zoals het zwartepietendebat, de wooncrisis, de boerenprotesten en het immigratiebeleid, worden ingepast als bewijs voor vermeende Joodse manipulatie van de Nederlandse samenleving.

In 2023 en 2024 verschuift het Nederlandse politieke doelwit mee met de bredere polarisatie: Geert Wilders wordt aangevallen als “Joods marionet” vanwege zijn pro-Israël standpunten. In 2024 wordt ook Dilan Yeşilgöz doelwit, met beschuldigingen dat zij zou worden “gecontroleerd” door haar vermeende Joodse echtgenoot. Nederlandse media als RTL en De Telegraaf krijgen het label “door Joden gecontroleerde propagandamachines”. De Maccabirellen van november 2024 voegen ten slotte een uniek Nederlands topic toe zonder equivalent in

voorgaande jaren: een explosie van antisemitische content met een specifiek lokale inkleuring, variërend van rechtvaardiging van geweld via beschuldiging van “geveinsd slachtofferschap” tot complottheorieën over Mossad-operaties op Nederlandse bodem.

5.4 Vergelijking 2021–2024

De topic-analyses over de vier jaren onthullen een patroon van structurele continuïteit gecombineerd met ingrijpende inhoudelijke evoluties. Drie overkoepelende ontwikkelingslijnen tekenen zich af.

De eerste lijn is de persistentie van kernnarratieven. Complottheorieën over Joodse wereldmacht en een zogenaamde Joodse elite die de Westerse wereld willen ondermijnen, en de symbolische rol van George Soros en de Rothschild-familie daarin, zijn het meest prevalent. Daarnaast is Holocaust-ontkenning-

bagatellisering, ridiculisering en verheerlijking een terugkerend thema, alsook het gebruik van **expliciete scheldwoorden en stereotypingen**. Als laatste zijn **obscure complottheorieën** zoals de Khazaren-mythe, de Synagoge van Satan en verdraaide Talmud-citaten over alle vier de jaren consistent identificeerbaar als substantiële topics. Deze structurele continuïteit bevestigt dat online antisemitisme een persistent en diepgeworteld fenomeen is met een eigen ideologisch repertoire dat niet primair wordt gedreven door incidentele gebeurtenissen. Specifieke incidenten kunnen de omvang van antisemitische berichtgeving tijdelijk doen pieken, maar het **onderliggende narratieve systeem is vooraf aanwezig en wacht op actuele aanknopingspunten**.

De **tweede** lijn is dan ook de **consistente actualisering van dit kernrepertoire aan de hand van de actualiteit** van het moment. In 2021 is de COVID-19-pandemie het dominante referentiekader voor Holocaust-trivialisering en complotdenken. In 2022 verbreden de Oekraïne-oorlog en Zelensky's Joodse roots dit referentiekader. **In 2023 markeert de Hamas-aanval van 7 oktober een fundamentele trendbreuk: conflict-gerelateerde narratieven treden op de voorgrond op een schaal die in voorgaande jaren niet zichtbaar was**. In 2024 consolideert en intensiveert dit kader: Holocaust-inversie en collectieve schuld worden het dominante frame, terwijl eerdere actualiteitstopics, zoals het zwartepietendebat, de boerenprotesten en COVID-gerelateerde vergelijkingen, vrijwel volledig uit het discours verdwijnen. Het Soros-narratief neemt eveneens opvallend af in verscheidenheid, hoewel het als ankerpunt blijft bestaan.

De **derde** en meest zorgwekkende ontwikkelingslijn is de **toenemende convergentie en verharding van het antisemitische discours**. Waar in 2021 en 2022 complottheorieën, Holocaust-trivialisering en Israël-gerelateerd antisemitisme nog als relatief gescheiden

topics identificeerbaar waren, begint vanaf 2024 een samensmelting van complotdenken, conflict-gerelateerd antisemitisme en geweldsretoriek zichtbaar te worden. Tegelijkertijd escaleren de

Figuur 28: Antisemitische berichten die specifiek naar Nederlandse politici verwijzen

topics in extremiteit: hoewel TTLs over alle jaren op de achtergrond aanwezig zijn, zien we een toename van gewelds-gerelateerde topics (rood gemarkeerd topics in figuur 25 en 27) in 2024 tegenover 2021 met onder andere aanvallen op de Orthodox-Joodse gemeenschap en expliciete oproepen tot massadeportatie en eliminatie in 2024. **Deze convergentie en verharding suggereren niet alleen dat antisemitisme in het Nederlandse sociale medialandschap omvangrijker is geworden, maar ook fundamenteel extremer van aard.**

6. Meme-analyse

Memes vormen een cruciale component van hedendaagse online communicatie, vooral binnen sociale media. In tegenstelling tot teksten combineren memes beeld en taal op een compacte, vaak humoristische of satirische manier, waardoor ze gemakkelijk deelbaar zijn en een breed publiek kunnen bereiken. Dit maakt ze tot een bijzonder effectief middel voor het verspreiden van ideologieën, inclusief antisemitische denkbeelden. Omdat memes vaak zowel expliciete symbolen als impliciete boodschappen bevatten (dog whistles), kunnen ze subtiele of verholde vormen van haat versterken. Het analyseren van memes biedt daarom een noodzakelijke aanvulling op tekstanalyse, omdat het ons in staat stelt te begrijpen hoe visuele en tekstuele elementen samen antisemitische narratieven verspreiden en versterken.

Over de vier onderzochte jaren werden in totaal tienduizenden memes geanalyseerd: van een duizendtal in 2021 en 2022, via om en nabij de 10.000 in 2023, tot 20.000+ in 2024. Deze sterke groei in volume hangt samen met de verbeterde methodologie om data te verzamelen¹⁰⁰. De afbeeldingen werden in elk jaar op dezelfde systematische wijze geanalyseerd: via image embeddings¹⁰¹ en clusteringsalgoritmen^{102,103} werden groepen visueel en inhoudelijk vergelijkbare memes geïdentificeerd, waarna een Large Language Model per cluster een samenvatting genereerde van de dominante thema's, symbolen en eventueel

aanwezige publieke figuren^{104,105}. Aanvullend werd met Optical Character Recognition (OCR)¹⁰⁶ de tekst uit de afbeeldingen geëxtraheerd en met Image Captioning¹⁰⁷ een tekstuele beschrijving gemaakt, die eveneens topicmatig werden geclusterd.

6.1 Terugkerende thema's en narratieven

Over alle vier de jaren heen valt allereerst een opmerkelijke structurele continuïteit op in de thematische inhoud van antisemitische memes. Een prominente en persistente categorie omvat retro nazi-propaganda en -symboliek; swastika's, SS-uniformen en beelden van Hitler (die vaak expliciet verwijzen naar de Holocaust en deze trachten te trivialisieren, ridiculiseren of te verheerlijken). Daarnaast zijn er in elk jaar talloze memes waarin Joden worden afgebeeld met overdreven en karikaturale gelaatstrekken, zoals grote neuzen, scheve tanden of complot-achtige houdingen, bedoeld om Joden te ontmenselijken en te associëren met negatieve eigenschappen zoals hebzucht, sluwheid en bedrog.

Inhoudelijk zijn de memes in alle vier de jaren sterk verweven met bredere complottheorieën. Het dominant narratief stelt Joden voor als mondiale machthebbers die politiek, media en het bankwezen manipuleren en daarnaast verantwoordelijk zijn voor migratie en diversiteitsagenda's, LGBTQ+-rechten, abortus en vrouwenemancipatie. Over de vier jaren heen kent dit narratief een consistent terugkerend visueel genre: de oplijsting van bekende Joodse personen (politici, journalisten, mediafiguren, etc.) gemarkeerd met een Davidster of Israëliische vlag. Dit dient de vermeende "Joodse macht" zichtbaar te maken door de Joodse achtergrond van invloedrijke figuren te benadrukken en hen zo verdacht te maken. Een verwant genre vormen afbeeldingen van enerzijds hedendaagse politici in het gezelschap van

¹⁰⁰ Deze memes zijn afkomstig uit de data die eerder voor dit onderzoek als antisemitisch werd getagd. Het aantal geanalyseerde memes is in verhouding tot tekstuele data klein, met name voor de jaren 2021 en 2022, omdat enerzijds het ophalen van afbeeldingen uit relatief verouderde data niet altijd evident is en anderzijds de analyse van beeldmateriaal op grote schaal tijdrovender is.

¹⁰¹ Hiervoor gebruikten we het blip2-opt-2.7b model: <https://huggingface.co/Salesforce/blip2-opt-2.7b>

¹⁰² Hiervoor gebruikten we de clusterings-modellen HDBSCAN in combinatie met UMAP: <https://medium.com/@ps.deeplearning/training/hdbscan-clustering-and-umap-visualisation-f31e653f7218>

¹⁰³ Vooraleer clustering plaatsvond, werd de data eerst genormaliseerd aan de hand van PCA: <https://medium.com/geekculture/the-math-behind-everything-about-principle-component-analysis-pca-d6fobaff5681>

¹⁰⁴ Hiervoor gebruikten we gemini/gemini-2.5-pro: <https://cloud.google.com/vertex-ai/generative-ai/docs/models/gemini/1-5-pro>

¹⁰⁵ En de Python library LiteLLM: <https://www.google.com/search?client=ubuntu-sn&channel=fs&q=litellm>

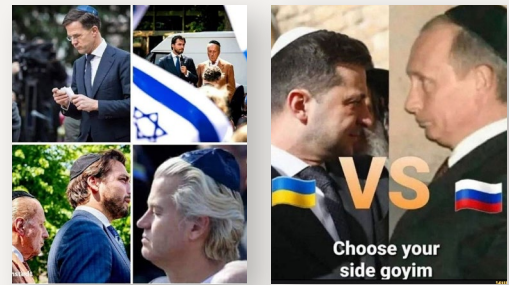
¹⁰⁶ Hiervoor gebruikten we de Python library pytesseract: <https://pypi.org/project/pytesseract/>

¹⁰⁷ Hiervoor werd eveneens het blip2-opt-2.7b model gebruikt: <https://huggingface.co/Salesforce/blip2-opt-2.7b>

Figuur 29: Oplijstingen van Joodse publieke figuren

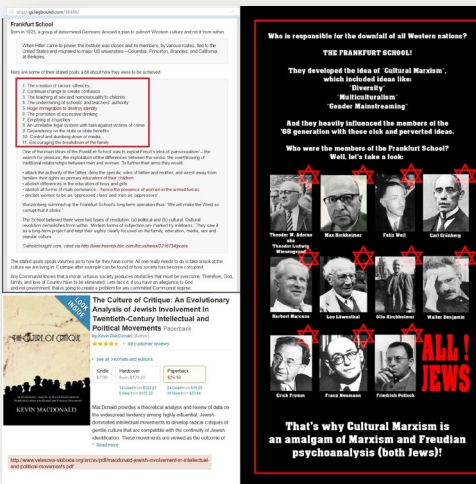

Joodse figuren of omgeven door Joodse symboliek (bijv. het dragen van een keppeltje), om aan te geven dat zij onder zogenaamde "Joodse controle" staan, of anderzijds afbeeldingen van historische Joodse figuren vergezeld van verdraaide of verzonden citaten. Deze neppe quotes beweren doorgaans dat Joden naar wereldoverheersing streven en presenteren deze fabricaties als historisch bewijs voor antisemitische complottheorieën.

Figuur 30: Politici afgebeeld met Joodse symbolen om zogenaamde Joodse controle uit te beelden

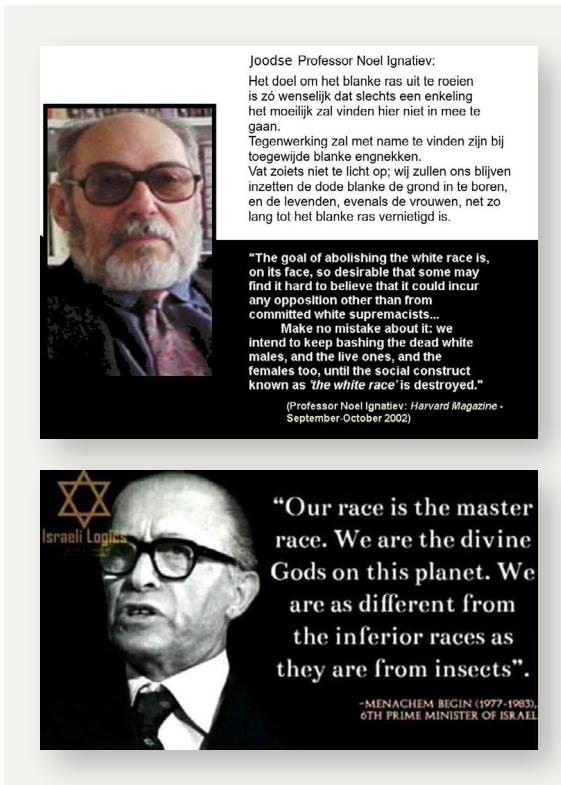
Naast deze continue thema's kent elk jaar zijn eigen actuele ankerpunten. In 2021 domineren Covid-19 en de vaccinatiecampagne: memes suggereren dat Joden achter de pandemie of de vaccins zitten. In 2022 voegt de oorlog in Oekraïne zich bij dit repertoire, evenals memes die verwijzen naar Kanye West¹⁰⁸, een omstreden Amerikaanse muziekproducent, vanwege zijn publiekelijk geuite antisemitische uitspraken¹⁰⁹. In 2023 transformeert het thematische landschap fundamenteel door de Hamas-aanvallen van 7 oktober: anti-Israël-memes dringen voor het eerst prominent door in de dataset; met onder andere memes die de Israëlische vlag combineren met nazi-symboliek en de Hamas-aanslag expliciet

¹⁰⁸ https://nl.wikipedia.org/wiki/Kanye_West

¹⁰⁹ <https://www.bbc.com/news/entertainment-arts-63198991>

verheerlijken. In 2024 consolideert en intensificeert dit conflict-gerelateerde kader, aangevuld met nieuwe narratieven zoals het complot dat Israël Hamas financiert en van tevoren op de hoogte was van de aanval, en het “Greater Israel”-complot met kaarten die het vermeende te veroveren grondgebied tonen.

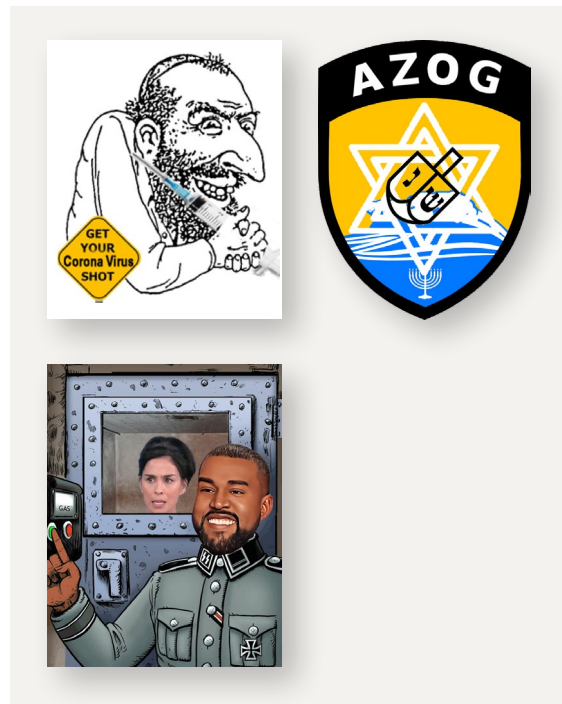
Figuur 31: Historische Joodse figuren met verdraaide of valse quotes

6.2 Symboliek en figuren

Qua symboliek zien we over alle vier de jaren herhaaldelijk de Davidster, swastika's, Nazi-uniformen en karikaturen die religieuze of fysieke kenmerken benadrukken, zoals de keppel of de "haakneus". De Happy Merchant¹¹⁰, de wereldwijd bekende antisemitische karikatuur die "de Jood" afbeeldt als een samenzweerderige, gierige en manipulatieve figuur, en Pepe the Frog¹¹¹ (een antropomorfe kikker cartoon geassocieerd met alt-right) afgebeeld in nazi-uniform, met SS-symboliek of met stereotyperende Joodse gelaatstrekken, zijn in elk van de vier jaren de dominante visuele iconen. Vanaf 2023 voegt de

¹¹⁰ https://en.wikipedia.org/wiki/Happy_Merchant

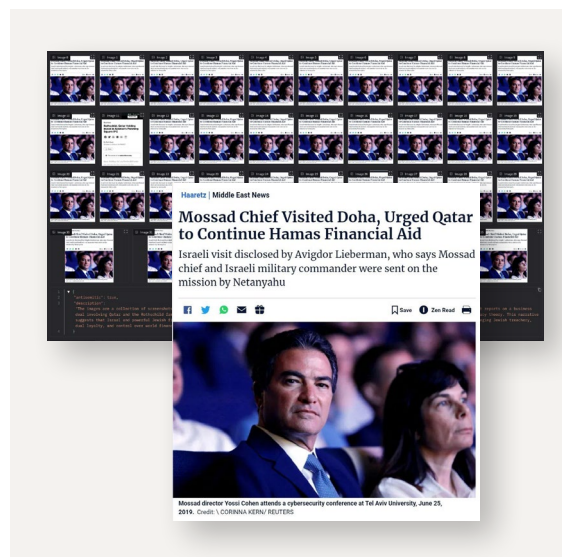
¹¹¹ https://en.wikipedia.org/wiki/Pepe_the_Frog

Figuur 32: Antisemitische memes die naar COVID-19, de oorlog in Oekraïne en de antisemitische uitspraken van Kanye West verwijzen

Figuur 33: Anti-Israël-memes en conflict-gerelateerde complottheorieën

Figuur 34: Complottheorieën over hoe de Mossad Hamas zou financieren werden massaal verspreid in 2024

Figuur 35:
De Happy Merchant, Pepe the Frog en Wojak memes

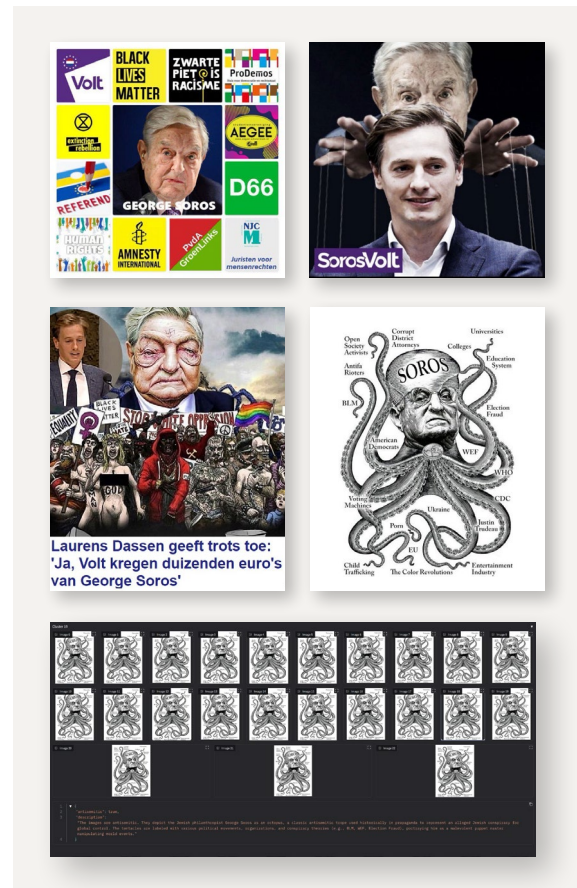

Wojak-meme¹¹² (een simplistische zwartwit cartoon) gecombineerd met karikaturale Joodse kenmerken of nazi-symboliek, zich bij dit repertoire als derde terugkerend personage. Deze visuele figuren zijn bijzonder effectief als dog whistles: voor ingewijden in online antisemitische culturen zijn zij onmiddellijk

¹¹² <https://en.wikipedia.org/wiki/Wojak>

herkenbaar en semantisch geladen, terwijl buitenstaanders hun impliciete betekenis vaak niet doorzien. Ze functioneren hierdoor als een gedeeld visueel vocabulaire dat sociale cohesie versterkt binnen extremistische online gemeenschappen.

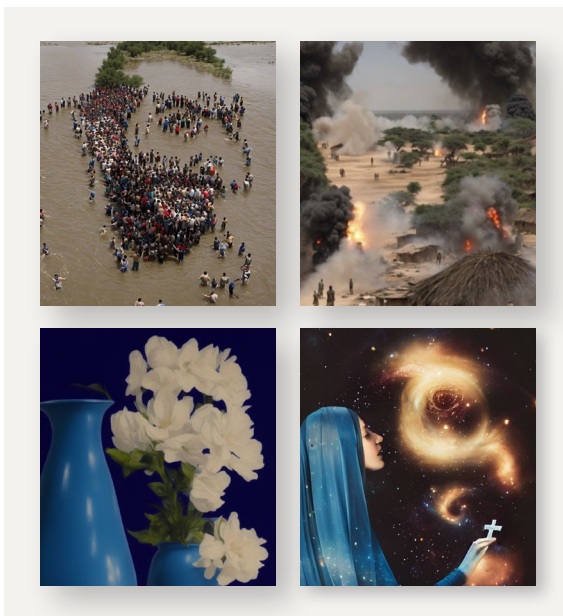
Bepaalde publieke figuren keren eveneens structureel terug. George Soros is over alle vier de jaren prominent vertegenwoordigd en wordt afgeschilderd als poppenspeler die politiek, media en maatschappelijke bewegingen aanstuurt. In 2023 en 2024 wordt massaal een afbeelding gedeeld van Soros gecombineerd met de klassieke antisemitische octopus-troop¹¹³, waarbij de tentakels worden gelabeld met politieke partijen en maatschappelijke organisaties die hij zou aansturen.

Figuur 36: De meme van Soros afgebeeld als octopus (een bekende antisemitische troep) werd massaal gedeeld in 2023 en 2024

¹¹³ <https://karlradh4.substack.com/p/the-kraken-the-octopus-and-the-jews>

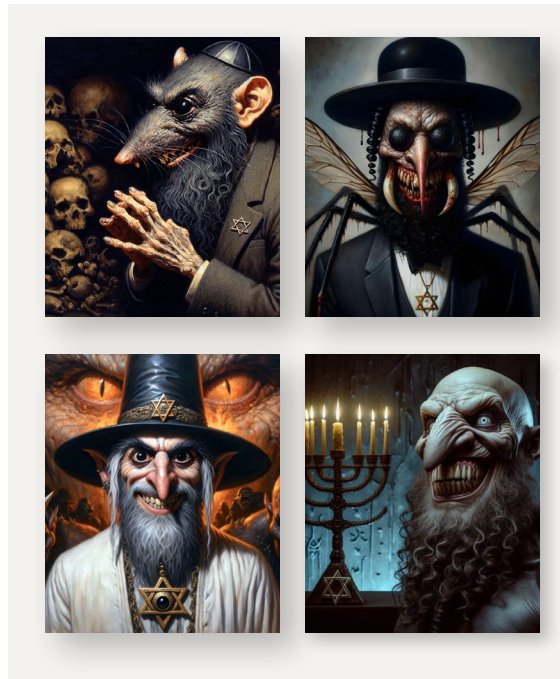
Een opvallende technische evolutie in de symboliek betreft de opkomst van de zogenoemde subliminale memes in 2022, waarbij de antisemitische boodschap, doorgaans de Happy Merchant, pas na nauwkeuriger kijken of bij het verkleinen van de afbeelding zichtbaar wordt. Deze trend zet zich voort in 2023 en 2024 en illustreert hoe antisemitische symboliek in steeds creatievere en verholde vormen wordt ingezet, mede om moderatie-filters te omzeilen. Vanaf 2023 verschijnen daarnaast voor het eerst AI-gegenereerde antisemitische memes, een ontwikkeling die de productie en verspreiding van antisemitische beeldtaal potentieel versnelt en professionaliseert en die in 2024 verder toeneemt.

Figuur 37: Subliminale memes komen op vanaf 2022

6.3 Complottheorieën

De complotnarratieven in de memes vertonen over alle vier de jaren een sterke inhoudelijke continuïteit. De voorstelling van Joden als mondiale machthebbers die media, politiek en financiën controleren, de “puppet master”-beelden en de oplijstingen van Joodse publieke figuren vormen een consistent visueel genre. De Khazaren-mythe, het idee dat hedendaagse Joden geen werkelijke afstammelingen zijn van de bijbelse Israëlieten, keert in elk jaar terug en wordt in 2024 bovendien gecombineerd met vervalste “genetische studies” die beweren dat Palestijnen de “echte Semieten” zijn. Valse Talmud-citaten die beweren dat de Talmud oproept tot pedoflie, geweld tegen niet-Joden of religieus supremacisme, zijn eveneens in elk jaar aanwezig en nemen in omvang toe.

Figuur 38: AI-gegenereerde memes komen op vanaf 2023

Figuur 39: Complottheorieën over de Talmud en Khazaria

Memes die Joden afbeelden als een macht die de westerse of “witte” cultuur wil ontwrichten, blijven een substantieel genre over de gehele onderzochte periode: Joden worden beschuldigd van het “pushen” van een zogenaamde LGBTQ+, transgender- of feministische agenda, het orchestreren van massa-immigratie en het bevorderen van “cultuurmarxisme”¹¹⁴ (het complot-idee dat een linkse elite de Westerse cultuur wil afbreken).

Figuur 40: Memes die complotten representeren waarin Joden zaken als LGBTQ+, Antifa, BLM, vrouwenrechten en migratie pushen

6.4 Geweld en dehumanisering

Een bijzonder verontrustende rode draad door alle vier de jaren heen is de expliciete aanwezigheid van geweld en dehumanisering, die over de tijd in intensiteit lijkt toe te nemen. In elk van de vier jaren worden Joden afgebeeld als dieren, ratten of ander ongedierte, of in gewelddadige situaties waarbij hun dood of onderdrukking wordt verheerlijkt. Dergelijke beelden normaliseren geweld tegen Joden en vormen een consistent en zorgwekkend onderdeel van het antisemitische meme-repertoire.

De escalatie over de jaren is merkbaar. In 2023 verschijnt voor het eerst de afkorting “TKD” (Total Kike Death) in de Nederlandse data, een uit de de radicaalrechtse online Groyper beweging afkomstige oproep tot genocide¹¹⁵.

Figuur 41: Gewelddadige en dehumaniserende memes

Memes die de Hamas-aanslag van 7 oktober verheerlijken, vormen eveneens een nieuw en alarmerend genre dat in 2024 blijft circuleren. In 2024 spreken ook de OCR-teksten in de memes expliciet over “vergassen”, “Zyklon B” en oproepen tot “genocide” en “gewelddadige slachting”, een radicalisering zonder equivalent in de voorgaande jaren.

¹¹⁴ <https://nl.wikipedia.org/wiki/Cultuurmarxisme>

¹¹⁵ <https://www.adl.org/resources/hate-symbol/tnd-and-tkd>

6.5 Antisemitische lectuur

Een geheel nieuwe ontwikkeling in 2024 is de verspreiding van foto's en (aankoop)links naar antisemitische boeken, Holocaust-revisionistische literatuur¹¹⁶ en naar de neo-nazi propaganda film *Europe the Last Battle*¹¹⁷. Aangeprezen worden de *Protocollen der Wijzen van Sion*¹¹⁸ en titels als *Bloody Zion*¹¹⁹ en *Chosen by Satan*¹²⁰. Ook het omstreden werk *The Holocaust Industry*¹²¹ van Norman Finkelstein¹²² (zelf van Joodse afkomst en kind van Holocaust-overlevenden) duikt op. Hoewel het boek zelf een academische kritiek betreft op de vermeende instrumentalisering van de Holocaust door bepaalde Joodse organisaties, en als zodanig niet als antisemitisch werk kan worden geclassificeerd, is de term "Holocaust-industrie" inmiddels een veelgebruikt begrip geworden in expliciet antisemitische kringen. In de context van de memes (en bijbehorende teksten) wordt dit werk niet ingezet voor genuanceerd academisch debat, maar om de antisemitische beschuldiging te ondersteunen dat Joden slachtofferschap strategisch exploiteren voor politiek en financieel gewin. Deze ontwikkeling markeert een kwalitatieve verschuiving; een dieper radicaliseringsproces dat zich nu uit lijkt te strekken tot buiten de digitale omgeving.

6.6 Vergelijking 2021–2024

De meme-analyse over de vier jaren toont een patroon van structurele continuïteit gecombineerd met ingrijpende evoluties. Er is de persistentie van het visuele en narratieve kernrepertoire. Nazi-symbooliek, De Happy Merchant, Pepe the Frog, oplijstingen van Joodse publieke figuren en "puppet master"-beelden vormen een consistent visueel vocabularium dat over alle vier de jaren herkenbaar blijft. Ook de onderliggende complotnarratieven, zoals valse Talmud-citaten, Khazaarse Joden en het vermeende Joodse plan om de westerse samenleving te ontwrichten door het promoten van feminisme,

¹¹⁶ <https://holocausthandbooks.com>

¹¹⁷ https://en.wikipedia.org/wiki/Europa:_The_Last_Battle

¹¹⁸ https://nl.wikipedia.org/wiki/Protocollen_van_de_wijzen_van_Sion

¹¹⁹ <https://www.walmart.com/ip/Bloody-Zion-Paperback-9780983262763/22724339>

¹²⁰ <https://www.amazon.com/Chosen-Satan-truth-Hebrew-agents/dp/1092138455>

¹²¹ https://en.wikipedia.org/wiki/The_Holocaust_Industry

¹²² https://en.wikipedia.org/wiki/Norman_Finkelstein

Figuur 42: Gedeelde foto's en afbeeldingen van antisemitische boeken en literatuur

LGBTQ+, migratie en globalisme, blijven structureel aanwezig. Deze continuïteit bevestigt dat ook antisemitische meme-cultuur beschikt over een autonoom en diep geworteld ideologisch repertoire dat niet zozeer wordt gedreven door incidentele gebeurtenissen, maar **actuele aanknopingspunten absorbeert en inpast in bestaande narratieve kaders**.

Daarnaast is wel degelijk een thematische verschuiving merkbaar, gedreven door externe katalysatoren. Waar 2021 sterk werd gekleurd door Covid-19 en vaccinatie-gerelateerde memes, voegde 2022 nieuwe accenten toe met de oorlog in Oekraïne, Kanye West en de opkomst van subliminale memes. 2023 markeerde een fundamentele verschuiving door de introductie van conflict-gerelateerde beeldtaal, AI-gegenereerde memes en de extremistische afkorting "TKD". 2024 consolideert en intensiveert deze ontwikkelingen op een schaal die alle voorgaande jaren overtreft: anti-Israël-memes domineren het visuele landschap, de Talmud-gerelateerde complottheorieën nemen substantieel toe en de verspreiding van antisemitische lectuur markeert een kwalitatief nieuwe fase.

De meest zorgwekkende ontwikkeling is de escalerende dehumanisering en radicalisering. De introductie van “TKD” in 2023, de verheerlijking van de Hamas-aanslagen en de expliciete geweldsoproepen in de OCR-teksten van 2024 wijzen op een verdere radicalisering van de meest extreme segmenten van de onderzochte online gemeenschappen. Tegelijkertijd suggereert de verschijning van memes die antisemitische boeken en Holocaust-revisionistische literatuur promoten dat de online meme-cultuur niet langer uitsluitend fungeert als medium voor de verspreiding van antisemitische boodschappen, maar ook als toegangspoort naar meer gestructureerde vormen van antisemitische ideologie buiten de digitale omgeving.

Daarnaast is het verontrustend dat de afkorting ‘TKD’, een genocide-oproep die nauw geassocieerd wordt met de Groyper-beweging, in 2023 voor het eerst opduikt in Nederlandse antisemitische content, terwijl een jaar later (2024) Nick Fuentes (oprichter van de Groyper-beweging) zelf als invloedrijke actor zichtbaar wordt in het Nederlandse Twitter-netwerk. Dit patroon suggereert dat zijn ideologie en de bijbehorende radicale retoriek vanaf 2023-2024 meer en meer ingang vinden onder Nederlandse social media gebruikers.

7. Tijdslijn van antisemitisme op sociale media (2021–2024)

Naast de inhoudelijke analyses van thema's, narratieven, netwerken en memes is het relevant om te onderzoeken hoe antisemitisme zich temporeel heeft ontwikkeld. Dit hoofdstuk presenteert een longitudinale tijdslijnanalyse op basis van PELT (Pruned Exact Linear Time)¹²³ changepoint detection¹²⁴: een statistische methode die de dagelijkse ratio antisemitische berichten binnen alle verzamelde data per platform opsplijt in statistisch te onderscheiden periodes (tijdssegmenten) gescoord naar significantie. Aan de hand van deze methode kunnen korte en intense pieken van antisemitisme onderscheiden

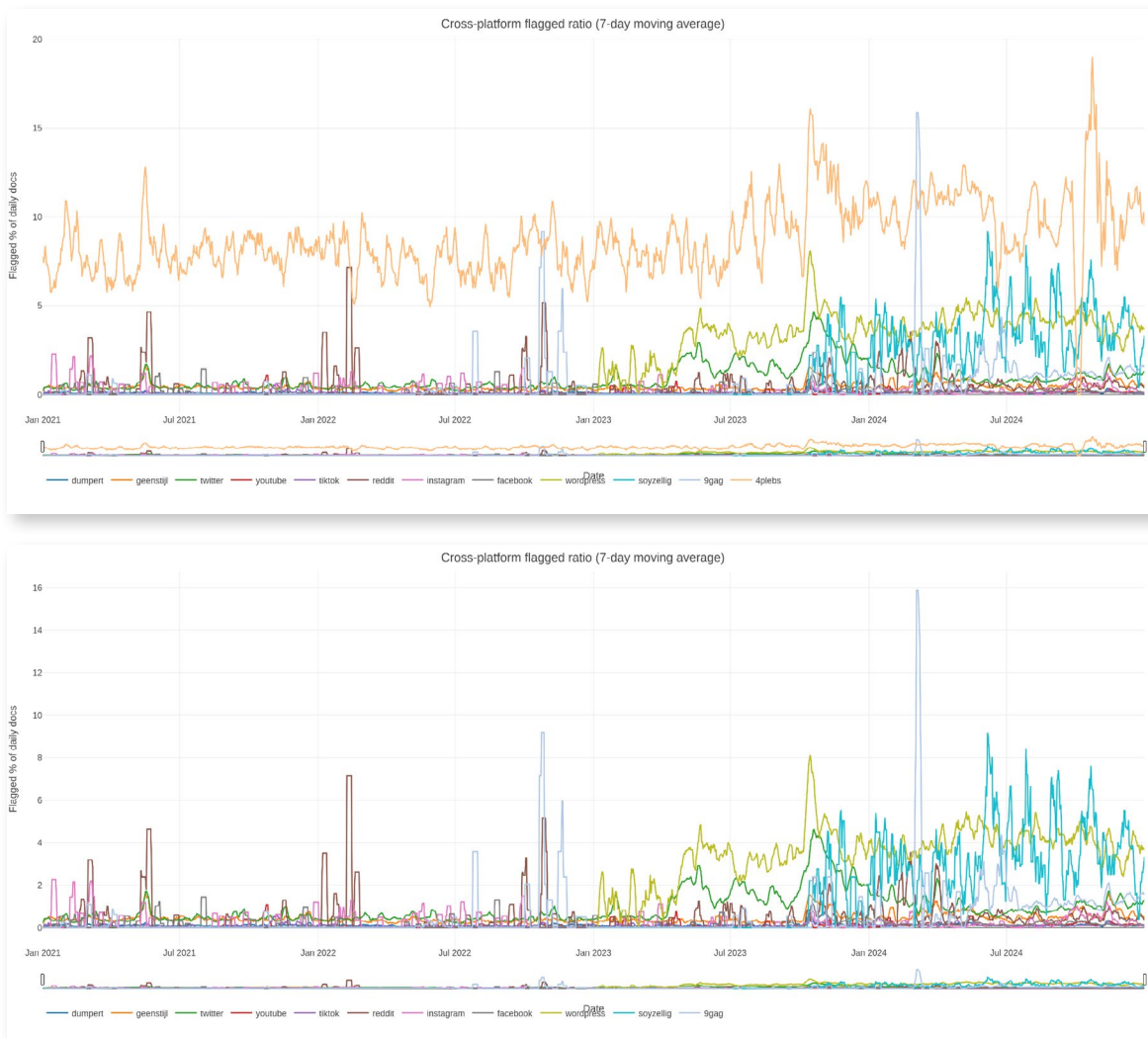
worden van langer durende periodes met een lagere intensiteit. Vervolgens kan aan de hand van de meest representatieve berichten per tijdssegment nagegaan worden welke antisemitische thema's en topics aan bod kwamen per periode.

7.1 Twee fases: pandemie-complot en conflict-gedreven antisemitisme

De tijdslijn van 2021 tot en met 2024 valt uiteen in twee fundamenteel verschillende fases, gescheiden door het breukvlak van 7 oktober 2023. De eerste fase (2021 - vroeg oktober 2023) wordt gekenmerkt door een relatief stabiel basisniveau waarbij complottheorieën de thematische kern vormen. De tweede fase (oktober 2023 - einde 2024) vertegenwoordigt een structurele herschikking in volume, intensiteit en thematische samenstelling die zich niet meer herstelt naar het

¹²³ <https://emmorts.github.io/SignalSharp/docs/detection/pelt.html>

¹²⁴ https://en.wikipedia.org/wiki/Change_detection

Figuur 43:
PELT-analyse
2021-2024
cross-platform,
met en zonder
4chan

vroegere niveau. Na 8 oktober 2023 detecteert geen enkel platform meer een terugkeer naar zijn, lagere, pre-oktober basisniveau.

7.2 Fase 1 (2021–2023): complotdenken als gemeenschappelijke taal

2021 begint met een periode (februari–april) die wordt gedomineerd door de fusie van covid-19-angsten met antisemitisch complotdenken: figuren als Soros en

Figuur 44:
Piek in mei 2021, aangejaagd door escalaties in Gaza, Marokko.nl, Twitter/X, GeenStijl

Klaus Schwab worden op Twitter/X beschuldigd van het orchestreren van de 'Great Reset', vaccinatiepassen worden gelijkgesteld aan de Jodenster en er circuleert retoriek over de 'nieuwewereldorde' gestuurd door de Rothschilds. In mei 2021 registreren we een piek, aangejaagd door de escalaties in Gaza (de hevigste sinds 2014)¹²⁵, op onder andere Twitter/X, Geenstijl en met name Marokko.nl. Na de mei 2021 Gaza-crisis keert het discours terug naar lagere waarden en het Covid-19 kader, met name rondom de invoering en verplichting van het corona-toegangsbewijs in de zomer en het najaar van 2021¹²⁶.

2022 laat naast diffuse complot continuïteit ook acute, event-gedreven uitbarstingen zien. De meest opvallende pieken zijn aanwezig op Bkcbx aan het einde van de zomer en in het najaar van 2022, direct samenvallend met de aanhoudende stikstofcrisis, de presentatie van het stikstofrapport van bemiddelaar Johan Remkes op 5 oktober 2022¹²⁷ en de boerenprotesten¹²⁸. De inhoud combineert de Khazarentheorie, Joodse controle- en WEF-complotdenken en directe geweldsoproepen gericht aan benoemde politici ('landverraders... tegen de muur zetten'). Opvallend is dat de oorlog in Oekraïne, hoewel thematisch verweven met antisemitisme

vanaf de start van de oorlog in februari 2022, enkele pieken genereert, maar dat de intensiteit van deze pieken op de meeste platformen niet hoog genoeg is om een statistisch significante tijdssegment te identificeren: PELT registreert geen afzonderlijk grenspunt op de dag van de invasie.

7.3 Het breukvlak: 7 oktober 2023

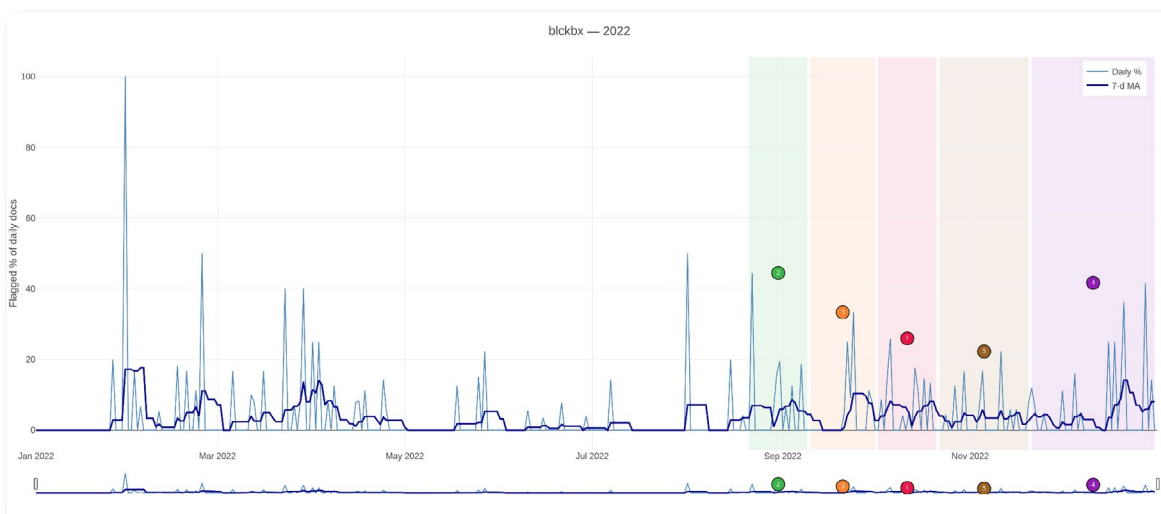
De Hamas-aanslagen van 7 oktober 2023 genereren de meest abrupte en brede verschuiving in de vierjarige tijdlijn. Op vrijwel elk platform detecteert PELT de dag erna als begin van een nieuw segment, met een significant hoger percentage antisemitische berichten. Ook op platformen zoals YouTube, TikTok, Instagram en Geenstijl (platformen waar we doorgaans lagere niveaus van antisemitisme aantreffen) piekt antisemitisme in deze periode.

¹²⁵ <https://www.unocha.org/publications/report/occupied-palestinian-territory/gaza-strip-escalation-hostilities-10-21-may-2021>

¹²⁶ [https://nl.wikipedia.org/wiki/Coronatoegangsbewijs_\(Nederland\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Coronatoegangsbewijs_(Nederland))

¹²⁷ <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2022D39675&did=2022D39675>

¹²⁸ <https://nipv.nl/wp-content/uploads/2022/09/20220912-NIPV-Boerenprotesten-in-de-zomer-van-2022.pdf>

Figuur 45: Verhoogde intensiteit op Bkcbx vanaf eind zomer en najaar 2022

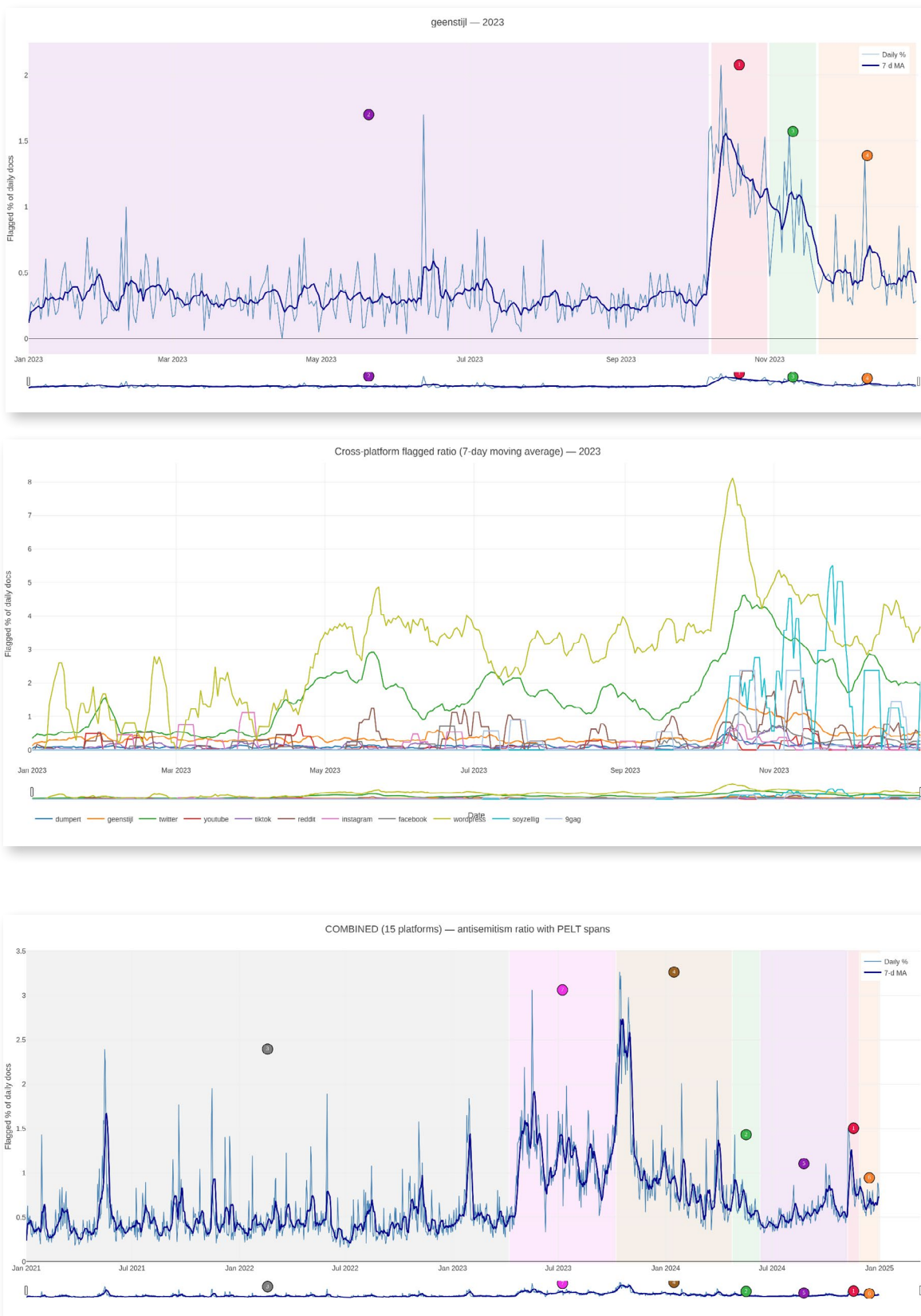
Figuur 46:
Piekwaarden op en na de Hamas-aanval van 7 oktober 2023, Youtube, TikTok, Instagram, GeenStijl, cross-platform (5 grafieken, ook op volgende pagina)

7.4 Fase 2 (2024): normalisering op een structureel hoger niveau
2024 wordt gekenmerkt door een structureel verhoogd basisniveau dat doorsneden wordt door meerdere scherpe pieken, telkens aangejaagd door nieuwe ankerpunten (zoals de diskwalificatie van Joost Klein

op het Eurovisiesongfestival¹²⁹ en de rellen rondom Ajax-Maccabi Tel Aviv) die onmiddellijk in het dominante conflict-complot-kader worden geabsorbeerd.

¹²⁹ <https://eurovisionworld.com/esc/joost-klein-from-the-netherlands-disqualified-from-eurovision-2024>

Figuur 47:
Geaggregeerde
PELT-analyse
van alle data
en platformen
2021-2024

7.5 Overkoepelende conclusies

Vier structurele patronen tekenen zich af over de gehele periode. Ten eerste is antisemitisch discours persistent aanwezig maar sterk event-gedreven in intensiteit: elk significant ankerpunt, van de stikstofcrisis tot de Amsterdam-rellen, wordt door het PELT-al-

goritme als statistisch te onderscheiden tijdssegment geregistreerd. Ten tweede is er een duidelijke thematische verschuiving van globalistische complottheorieën (dominant 2021–2022) naar conflict-gecentreerd antisemitisme (dominant 2023–2024), waarbij complottheorieën niet verdwijnen maar zich inhoudelijk

vernauwen rond het Israëlisch-Palestijns conflict. Ten derde illustreert het platformpatroon zowel simultane pieken over platformgrenzen heen, als platformspecificiteit: zo pieken Bkcbx en WordPress-blogs op binnenlandse politiek, TikTok en YouTube rond media evenementen zoals het Songfestival en Marokko.nl reageert het sterkst op Israël-gerelateerde spanningen

(ook voor de Hamas-aanvallen van 7 oktober 2023), terwijl fringe platformen (4plebs, Soyzellig, Telegram) een eigen intern gedreven dynamiek tonen die steeds minder afhankelijk is van externe ankerpunten. Ten vierde, en meest zorgwekkend, is de structurele normalisering na oktober 2023: het verhoogde niveau heeft zich breed genesteld als nieuw normaal.

8. Conclusie

Dit rapport biedt een breed en systematisch longitudinaal overzicht van antisemitisme in het Nederlandse sociale medialandschap over de periode 2021-2024. Door het combineren van grootschalige dataverzameling, AI-gestuurde classificatie en aanvullende methoden zoals toxiciteits-, topic-, netwerk-, meme- en tijdslijn-analyse konden zowel de kwantitatieve omvang als de thematische evolutie en verspreidingspatronen van antisemitische discoursen over vier opeenvolgende jaren in kaart worden gebracht. De resultaten tonen een consistent patroon van escalatie, verharding en structurele verbreding, met als meest ingrijpend breukvlak de Hamas-aanslagen van 7 oktober 2023.

- Omvang en distributie**
 Over de vier meetjaren werden in totaal meer dan 105 miljoen berichten geanalyseerd, waarvan 601.088 als antisemitisch werden geclassificeerd (0,57%). De geharmoniseerde vergelijking toont een trendbreuk: waar het percentage antisemitische berichten in 2021 en 2022 stabiel bleef op circa 0,4-0,5%, verdubbelde dit in 2023 naar 1% en bestendigt het zich op dit niveau in 2024. Antisemitische content concentreert zich structureel op fringe-platformen zoals 4chan (basisniveau circa 10%), 9gag en alternatieve nieuws blogs, maar is tegelijkertijd substantieel en groeiend aanwezig op mainstream platformen als Twitter.
- Thematische verschuiving: van complot naar conflict**
 De meest fundamentele longitudinale verschuiving betreft de thematische samenstelling van het antisemitische discours. In 2021 en 2022 was complot-retoriek verreweg het dominante kader: 66,9% en 72,8% van alle antisemitische berichten droeg een complot label, terwijl anti-zionistische retoriek slechts 18,3% en respectievelijk 16,9% bedroeg. De Hamas-aanslagen van 7 oktober 2023 transformeerden dit evenwicht fundamenteel: het aandeel complot-gerelateerde berichten daalde naar 55,1% in 2024, terwijl anti-zionistische retoriek steeg naar 41,8%. Inmiddels is meer dan twee vijfde van alle antisemitische berichten expliciet verweven met het Israëlijsch-Palestijns conflict. Deze verschuiving illustreert hoe een geopolitieke crisis het antisemitische discours niet alleen tijdelijk doet pieken, maar het fundamenteel en blijvend kan herstructureren.
- Verharding van taal en toenemende extremiteit**
 De verharding van het taalgebruik over de vier jaren is een van de meest alarmerende longitudinale bevindingen. Het aandeel berichten met expliciet antisemitisch jargon vervijfvoudigde tussen 2021 en 2023 en stabiliseerde zich daarna op dit verhoogde niveau. In de meest voorkomende scheld- en triggerwoorden van 2024 treffen we een concentratie aan van openlijk gewelddadige termen ('uitroeien', 'uitmoorden', 'endlosung', 'kankerjoden') die in deze frequentie en prominentie niet voorkwamen in de voorgaande jaren. Holocaust-inversie, waarbij Joden worden gelijkgesteld aan de 'nieuwe Nazis' en beschuldigd van het plegen van een 'nieuwe Holocaust', is in 2023 en 2024 uitgegroeid tot een dominant topic, in scherp contrast met de Holocaust-trivialisering via Covid-vergelijkingen die in 2021 en 2022 de toon zette.
- Gewelddreigementen**
 De meest zorgwekkende kwantitatieve ontwikkeling over de vier jaren betreft de groei van directe gewelddreigementen (TTL's). Het absolute aantal TTL's in de gehele dataset vervijfvoudigde tussen 2021 en 2024: van 0,005% in 2021-2022 naar 0,026% in 2024. In absolute aantallen gaat het in 2023 en 2024 elk jaar om meer dan 1.000 expliciete gewelddreigementen. Het aandeel TTL's binnen antisemitische berichten verdrievoudigde van circa 1% in 2021 naar 3% in 2024. Het aantal antisemitische bedreigingen is daarmee verhoudingsgewijs sterker toegenomen dan antisemitisme in het algemeen, wat wijst op een intensivering van niet alleen de omvang maar ook de extremiteit van haatdragende uitingen.
- Netwerken en buitenlandse beïnvloeding**
 De netwerkanalyses tonen drie overkoepelende ontwikkelingslijnen. De structurele verankering van antisemitisme in rechts-radicalen en complotgeoriënteerde netwerken blijft onveranderd aanwezig over alle vier de jaren. Tegelijkertijd verspreidt antisemitisme zich progressief naar bredere segmenten van het netwerk: van relatief scherpe concentratie in alt-right-niches in 2021, via de eerste diffusie naar centrumgeoriënteerde segmenten in 2022, naar een zichtbare aanwezigheid in linkse kringen

in 2023 en 2024, gedreven door het Israëlisch-Palestijns conflict en gekenmerkt door conflict-gecentreerd antisemitisme aan de linkerzijde en complot-gecentreerd antisemitisme aan de rechterzijde. De meest zorgwekkende ontwikkeling is de opkomst van buitenlandse beïnvloeding: afwezig als herkenbaar fenomeen in 2021 en 2022, marginaal zichtbaar in 2023, en in 2024 uitgegroeid tot een structurele factor. Buitenlandse accounts met soms meer dan een miljoen volgers (alt-right commentatoren, manosphere-influencers, complotdenkers en anti-Israël activisten) introduceren actief de meest extreme vormen van antisemitisme, waaronder Holocaust-ontkenning en neo-nazi jargon, in het Nederlandse netwerk en vinden met name ingang via radicaal-rechtse en complot-gerichte netwerken. Dit in tegenstelling tot radicaal-linkse verspreiders van antisemitisme die meer in in binnenlandse netwerken lijken te opereren.

- **Topic-analyse**

De topic-analyse onthult over de vier jaren zowel een opmerkelijke inhoudelijke continuïteit als een ingrijpende thematische evolutie. Tot de persistente kernnarratieven behoren complottheorieën over Joodse wereldmacht (met George Soros en de Rothschild-familie als centrale symbolische ankerpunten) Holocaust-ontkenning, -bagatellisering en -verheerlijking, en het gebruik van expliciete scheldwoorden en dehumaniserende stereotyperingen. Obscuurdere complottheorieën zoals de Khazaren-mythe, de 'Synagoge van Satan' en verdraaide Talmud-citaten zijn eveneens in elk meetjaar als substantieel topic identificeerbaar. Dit bevestigt dat online antisemitisme beschikt over een autonoom en diepgeworteld ideologisch repertoire dat niet primair wordt gedreven door incidentele gebeurtenissen, maar actuele aanknopingspunten absorbeert en inpast in bestaande narratieve kaders. De meest ingrijpende longitudinale verschuiving betreft de overgang van Holocaust-trivialisering (in 2021 en 2022 dominant via covid-vergelijkingen) naar Holocaust-inversie in 2023 en 2024, waarbij Joden worden neergezet als 'de nieuwe Nazis'.

- **Visuele cultuur en memes**

De meme-analyse biedt een aanvullende en onmisbare lens op de verspreiding en verdieping van antisemitisch discours over de vier onderzochte

jaren. Structurele continuïteit kenmerkt het visuele repertoire: de Happy Merchant, Pepe the Frog en Wojak zijn in elk jaar de dominante iconische figuren, nazi-symboliek en Hitler-verheerlijking zijn consistent aanwezig, en complotnarratieven over Joodse wereldmacht (via ophijstingen van Joodse publieke figuren, 'puppet master'-beelden en verdraaide Talmud-citaten) vormen het stabiele thematische fundament. Tegelijkertijd is een duidelijke cumulatieve evolutie zichtbaar, aangejaagd door externe katalysatoren. In 2021 domineerden covid-gerelateerde memes, 2022 voegde de Oekraïne-oorlog en de antisemitische uitspraken van Kanye West toe als ankerpunten, 2023 markeerde een fundamentele verschuiving met de introductie van conflict-gerelateerde beeldtaal, AI-gegenereerde memes en de extremistische afkorting TKD en 2024 consolideert dit alles op een schaal die alle voorgaande jaren overtreft. De meest significante kwalitatieve ontwikkeling van 2024 is de verschijning van afbeeldingen die antisemitische boeken en Holocaust-revisionistische literatuur promoten, waaronder de Protocollen der Wijzen van Sion. Dit suggereert dat de online meme-cultuur niet langer uitsluitend fungeert als medium voor de verspreiding van antisemitische boodschappen, maar ook als toegangspoort naar meer gestructureerde vormen van antisemitische ideologie buiten de digitale omgeving; een ontwikkeling die de potentiële reikwijdte van online radicalisering aanzienlijk vergroot.

- **Tijdsdynamiek en structurele normalisering**

De tijdslijnanalyse over de vier jaren bevestigt het overkoepelende beeld. De periode 2021-vroeg oktober 2023 vormt één aaneengesloten fase van relatief stabiel, complotgericht antisemitisme, met kortdurende platformspecifieke pieken als uitzondering. De Hamas-aanslagen van 7 oktober 2023 markeren een abrupt en permanent breukvlak: geen enkel platform keert daarna terug naar zijn pre-oktober basisniveau. Waar 2023 het jaar van de acute transformatie was, toont 2024 de bestendiging: het verhoogde niveau normaliseert zich tot nieuw uitgangspunt. Het meest verontrustende aan het beeld van 2024 is niet zozeer de hoogte van individuele pieken, maar de breedte en bestendigheid van de stijging over de volle breedte van het Nederlandse sociale medialandschap.

- **Slotbeschouwing**

Samenvattend schetsen de bevindingen van dit vierjarig onderzoek het beeld van een online antisemitisme dat niet alleen omvangrijker is geworden, maar ook fundamenteel extremer, breder verspreid en structureler van aard.

De combinatie van een verdubbeld absoluut volume, een vervijfvoudiging van expliciete geweldsdreigementen, een fundamentele thematische herschikking richting conflict-gecentreerd antisemitisme, toenemende buitenlandse beïnvloeding en een aantoonbare normalisering van extremer taalgebruik op mainstream platforms, vormt een samenhangend en alarmerend patroon. Online antisemitisme in Nederland is een breed verankerd en structureel fenomeen dat voortdurende monitoring, gerichte interventie en een samenhangende maatschappelijke en beleidsmatige respons vereist.

Colofon

Titel

Antisemitisme in het Nederlandse sociale media landschap: Longitudinale analyse 2021-24

Publicatiedatum

Mei 2026

Opdrachtgever

Centrum Informatie en Documentatie Israël (CIDI) *in casu* Stichting Informatie en Meldpunt Antisemitisme (meldantisemitisme.nl)

Uitvoering en onderzoek

Textgain

Financiële ondersteuning

De onderzoeken zijn mogelijk gemaakt door financiële ondersteuning van de Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding (NCAB).

Methodologie

Dit rapport is gebaseerd op de analyse van publiek toegankelijke online bronnen, waaronder sociale mediaplatformen, discussiefora en andere openbare digitale omgevingen. Voor de detectie en analyse van online antisemitische uitingen werd een combinatie ingezet van AI- en NLP-technieken, meertalige lexicons, contextuele analyse en menselijke validatie, gericht op het in kaart brengen van trends, narratieven, verspreidingsdynamieken en taalgebruik binnen online discussies.

Juridische en ethische disclaimer

De analyses in dit rapport zijn gebaseerd op geautomatiseerde detectie en interpretatie van publieke online content. Hoewel maximale zorgvuldigheid is betracht, kunnen classificaties en interpretaties onderhevig zijn aan contextuele beperkingen. Het rapport heeft als doel maatschappelijke trends en risico's inzichtelijk te maken en vormt geen juridische kwalificatie van individuele uitingen of personen. Persoonsgegevens worden waar mogelijk geaggregeerd, gepseudonimiseerd of geanonimiseerd verwerkt conform de AVG/GDPR en relevante Europese regelgeving.

Vormgeving

Luna 3

Contact

cidi.nl of meldantisemitisme.nl
textgain.com

Copyright

© 2026 Textgain.
Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming, tenzij wettelijk anders is toegestaan.

2021-24

LONGITUDINALE ANALYSE

Online antisemitisme: hoe staat het ervoor?

Sociale media zijn uitgegroeid tot een belangrijke plek waar antisemitische denkbeelden, complottheorieën en haat zich verspreiden. Om een volledig beeld te krijgen van antisemitisme in Nederland liet CIDI, samen met het Meldpunt Antisemitisme en de NCAB, onderzoek uitvoeren door Textgain naar het Nederlandse online landschap.

Deze rapportages brengen de belangrijkste trends, narratieven en ontwikkelingen op Nederlandse sociale media van 2021 tot 2024 in kaart.

Het onderzoek vormt onderdeel van een monitor die de ontwikkeling van online antisemitisme door de jaren heen inzichtelijk moet maken.

Alleen door online en offline ontwikkelingen structureel te volgen, kunnen we antisemitisme beter begrijpen, herkennen en bestrijden.

CIDI meld.
antisemitisme

 textgain

Nationaal Coördinator
Antisemitismebestrijding
Ministerie van Justitie en Veiligheid